

ÖPPNA JÄMFÖRELSER

Gymnasieskola 2015

Sveriges
Kommuner
och Landsting

ÖPPNA JÄMFÖRELSE

Gymnasieskola 2015

Upplysningar om innehållet:
Karin Hedin, karin.hedin@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2015
ISBN: 978-91-7585-307-9
Foto: Lieselotte Van Der Meijs, Christofer Dracke, Hans Bjurling,
Maskot, Morgan Karlsson, Julia Sjöberg, Rickard L.Eriksson, Kniel
Synnatzschke, Thomas Carlgren, Felipe Morales, Ojo
Illustration: Ida Brogren
Produktion: Åkesson & Curry
Tryck: LTAB, november 2015

Förord

Syftet med Öppna jämförelser är att ge en översiktlig bild av resultaten i skolan, både nationellt och för respektive kommun. Politiker, tjänstemän, skolledare och lärare kan använda rapporterna för att fördjupa analysen om skolans resultat och diskutera åtgärder för förbättring. På så vis kan Öppna jämförelser användas som underlag för att systematiskt styra verksamheten mot en högre kvalitet.

Det systematiska kvalitetsarbetet är en utmaning för många huvudmän. Inför publiceringen av Öppna jämförelser – Grundskola 2015 lanserade vi en handbok vars syfte är att stödja våra medlemmar i deras lokala analysarbete med utgångspunkt i Öppna jämförelser. Handboken är inte skolformsspecifik utan är tillämpbar även för uppföljning av kommuners gymnasieverksamhet. Vi har hittills fått positiv respons från de medlemmar som börjat använda sig av handboken.

Under 2014 utvecklade SKL tillsammans med en referensgrupp av representanter för våra medlemmar formen för Öppna jämförelser för grund- och gymnasieskola. Målet med detta utvecklingsarbete har varit att förbättra och samordna rapporternas struktur och innehåll. Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2015 innehåller flera nyheter som ni kan läsa om i kapitel 1.

Rapporten är sammanställd av en projektgrupp bestående av Eva-Lena Arefäll, Jonas Finnman och Karin Hedin (projektledare). Statistiken i tabellbilagan är framtagen av Therese Ekdal, Mona Fridell och Jan Mohammad. Även Björn Andersson, Bodil Båvner, Katarina Danielsson och Åsa Ernestam har bidragit i arbetet.

Vi vill rikta ett särskilt tack till de medarbetare i Sigtuna kommun som till kapitel 2 delat med sig av sina erfarenheter av uppföljning av kommunens elever som går i andra huvudmäns skolor. Vi vill också tacka projektledarna för det mentorssystem för nyanlända elever och deras föräldrar i Hamburg som vi beskriver i kapitel 3.

Stockholm i november 2015

Håkan Sörman

VD, Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

- 7 Sammanfattning
- 13 Kapitel 1 Kommunernas resultat i Öppna jämförelser läsåret 2013/14
- 39 Kapitel 2 Hemkommunens ansvar för att följa upp skolgången
- 47 Kapitel 3 Internationell utblick
- 51 Bilaga Det här är indikatorerna

Sammanfattning

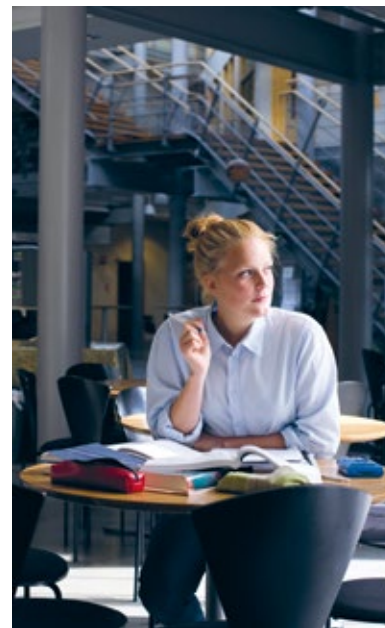
Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2015 är den åttonde rapporten i ordningen där SKL beskriver centrala indikatorer för gymnasieskolans resultat. I år rör uppgifterna läsåret 2013/14.

Till denna beskrivande rapport hör en webbaserad tabellbilaga med kommunvisa uppgifter för resultat-, resurs- och bakgrundsindikatorer. Som stöd för kommuner finns också en handbok att tillgå. Analyshandboken har SKL arbetat fram tillsammans med en referensgrupp av medlemmar som en vägledning för det lokala systematiska kvalitetsarbetet.

Nytt i årets rapport

Statistiken speglar huvudsakligen den första elevkullen som läst enligt den reformerade gymnasieskolan. Resultatindikatorerna om genomströmning, grundläggande högskolebehörighet och genomsnittlig betygspoäng har därför anpassats till de nya styrdokumentet. Detta gör att jämförelser med tidigare år ska göras med försiktighet. Indikatorn som beskriver ungdomars övergång från gymnasieskola till arbete och studier gäller än så länge för kullar som följt tidigare gällande gymnasieskola.

Nytt för årets rapport är att Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av SKL har tagit fram ett mer träffsäkert modellberäknat värde, som i högre grad än tidigare beskriver kommuners resultat utifrån deras skilda socioekonomiska förutsättningar.

Efter önskemål från våra medlemmar har vi utökat redovisningen till att inte bara utgå från elevernas hemkommun, utan också beskriva resultat för kommunala skolor utifrån kommunen som de är belägna i.

Efter önskemål från våra medlemmar har vi utökat redovisningen till att inte bara utgå från elevernas hemkommun, utan också beskriva resultat för kommunala skolor utifrån kommunen som de är belägna i. Båda dessa kommunperspektiv är viktiga utgångspunkter. Att se till resultat i den egna kommunala gymnasieverksamheten är centralt i analysen av kvaliteten i utbildningen man anordnar. Samtidigt har man i rollen som hemkommun ett ansvar att följa upp sina folkbokförda elever. Eftersom omkring hälften av eleverna går i skola som drivs av andra kommuner eller av enskilda huvudmän behöver analysen också ta utgångspunkt i resultaten hos de folkbokförda eleverna.

Vi beskriver några faktorer som en kommun behöver ta hänsyn till i tolkningen av sina resultat, såsom program- och elevsammansättningens betydelse, att resultatindikatorerna inte alltid belyser samtliga elevers resultat samt att uppgifterna i vissa fall baseras på ett mycket litet elevunderlag vilket ger en osäkerhet i statistiken. Vi kommenterar också hur bilden som framkommer i den nationella uppföljningen förhåller sig till de få internationella kunskapsmätningar som finns för gymnasieskolan.

Oförändrad genomströmning trots reformerad gymnasieskola

I nivå med tidigare kullar är det omkring sju av tio gymnasieelever som slutför sin utbildning inom tre år, om vi utgår från de elever som uppnått examen eller studiebevis om 2 500 poäng. Ett snävare mått på genomströmning utgår enbart från de elever som fått examen, vilket drygt sex av tio har. Sett till de nationella programmen förekommer det stora skillnader mellan elever som läst yrkesprogram respektive högskoleförberedande program och mellan kvinnor och män. Högst genomströmning ser vi bland kvinnor som läst högskoleförberedande program och lägst bland män som läst yrkesprogram, 78 respektive 66 procent.

Flera av de kommuner vars kommunala skolor uppvisar hög genomströmning är relativt små sett till antal elever, bland andra Borgholm och Överkalix där omkring 90 procent av eleverna fått examen inom tre år. Säffle är den kommun vars elever presterar bäst utifrån socioekonomiska förutsättningar. Flera av de hemkommuner vars elever har bäst genomströmning hade vid utbildningens början inga egna kommunala gymnasieskolor, till exempel Ydre och Laxå.

Säffle är den kommun vars elever presterar bäst utifrån socioekonomiska förutsättningar.

Färre får grundläggande högskolebehörighet

Uppgifter om andelen elever som inom tre år uppnått grundläggande behörighet till högskola och universitet redovisas i rapporten endast på nationell nivå. Detta eftersom studier på yrkesprogram inte har som ett huvudsakligt syfte att förbereda elever för fortsatta studier. Tabellbilagan innehåller kommunvisa uppgifter även för denna indikator. Vid jämförelser mellan kommuner behöver man ta hänsyn till elevers fördelning på de olika programtyperna.

Införandet av två olika typer av examina i gymnasieskolan har påverkat andelen elever som uppnått grundläggande högskolebehörighet. På nationell nivå visar

resultaten en kraftig nedgång i andelen elever med grundläggande högskolebehörighet inom tre år jämfört med tidigare år. Bland män som läst yrkesprogram är andelen med grundläggande behörighet till högskola och universitet inom tre år 23 procent, att jämföra med 77 procent bland kvinnor som läst högskoleförberedande program.

Stabil genomsnittlig betygspoäng

Den genomsnittliga betygspoängen för elever som slutfört gymnasieskolan har under många år legat stabilt omkring 14,0. Den genomsnittliga betygspoängen har inte förändrats med ny läroplan och ny betygsskala. Elever som

Elever som läst i kommunala skolor i Lidingö och Öckerö har högst genomsnittlig betygspoäng, 15,4. Bäst resultat med hänsyn till socioekonomiska förutsättningar har dock elever som läst i den numera avvecklade kommunala skolan i Säter.

har läst högskoleförberedande program har högre genomsnittlig betygspoäng jämfört med elever som läst yrkesprogram. I likhet med förra gången en ny betygsskala infördes minskade skillnaden mellan könen något. Kvinnor har högre genomsnittlig betygspoäng än män; 15,1 bland kvinnor som läst högskoleförberedande program och 12,6 bland män som läst yrkesprogram.

Elever som läst i kommunala skolor i Lidingö har högst genomsnittlig betygspoäng, 15,4. Bäst resultat med hänsyn till socioekonomiska förutsättningar har dock elever som läst i den kommunala skolan i Säter som nu är under avveckling. Elever som har Danderyd som hemkommun har 15,6 i genomsnittlig betygspoäng. Flera av de hemkommuner vars elever har höga genomsnittliga betygspoäng har inte egna kommunala gymnasieskolor.

Övergång till arbete och studier

Ungdomars övergång till arbete och fortsatta studier påverkas av yttre förhållanden såsom det samhällsekonomiska läget vid tidpunkten för fullföljd gymnasieskola. Detta gör att indikatorn om andelen etablerade och studerande två år efter uppnått slutbetyg ska ses som ett indirekt mått på gymnasieskolans resultat. Bland ungdomar som fick slutbetyg läsåret 2010/11 var omkring 68 procent antingen etablerade eller studerande under verksamhetsåret 2013.

En nyhet i årets rapport är statistik som beskriver andelen folkbokförda invånare i åldern 17-24 år som varken arbetar eller studerar under 2013.

Exempel på uppföljning via skolbesök i Sigtuna

Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Det gäller även de elever som går sin gymnasieutbildning hos en annan huvudman. Rapporten lyfter ett exempel på hur man som hemkommun kan arbeta för att följa upp skolgången för sina folkbokförda elever som läser i andra huvudmäns skolor. Det handlar om Sigtuna kommun som gör uppföljande skolbesök på skolor där sigtunaungdomar går. Kommunen har tagit fram riktlinjer för på vilka grunder skolor besöks och även en checklista för hur besöken går till. Man använder sig också i hög grad av information ur en läns gemensam ungdoms- och elevdatabas.

Internationell utblick – erfarenhetsutbyte för att förebygga och hantera avhopp

Ett återkommande problem är att en alltför stor andel ungdomar avbryter sin gymnasieutbildning i förtid. Detta är ett problem som Sverige delar med många andra länder. Inom ramen för School to work samarbetar SKL med andra aktörer i grannländer runt Östersjön för att utbyta erfarenheter i arbetet med att förebygga och hantera avhopp. Extra stor är risken för avhopp bland nyanlända elever. Vi berättar här om ett utvecklingsprojekt i Hamburg, där man i områden som utmanas av hög arbetslöshet, fattigdom och bristande kunskaper i tyska bland befolkningen skapat ett mentorssystem i skolorna. Genom mentorsystemet får nyanlända elever och föräldrar stöd som underlättar introduktionen till den tyska skolan.

Kommunernas resultat i Öppna jämförelser läsåret 2013/14

Årets Öppna jämförelser – Gymnasieskola innehåller några nyheter jämfört med tidigare år. Indikatorerna som mäter resultat är anpassade efter den reformerade gymnasieskolan. Resultaten är redovisade för kommunala skolor i respektive kommun, och inte som tidigare bara utifrån elevers hemkommun. Modellen för att beräkna kommuners förväntade resultat utifrån socioekonomiska förutsättningar har förbättrats.

Denna rapport presenterar resultat-, resurs- och bakgrundsindikatorer för gymnasieskolan. Statistiken speglar huvudsakligen den första elevkullen som läst enligt den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011. Med den reformerade gymnasieskolan följer en anpassning av statistiken till kraven för att uppnå examen från de nationella programmen och till den nya betygsskalan (A-F).

Eftersom de nya styrdokumenterna skiljer sig från de föregående ska jämförelser med tidigare års resultat göras med försiktighet. Årets tabellbilaga innehåller av denna anledning inte pilar som visar resultatens förändring

Med den reformerade gymnasieskolan följer en anpassning av statistiken till kraven för att uppnå examen från de nationella programmen och till den nya betygsskalan (A-F).

I tolkningen av gymnasieskolans resultat finns många aspekter att ta hänsyn till. Efter resultatredovisningen belyser vi på sidan 32 några sådana centrala aspekter.

från föregående år. Uppgifter om ungdomars etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier efter fullföljd utbildning speglar elever som läst enligt den förra gymnasieskolan, eftersom det är en eftersläpning av denna information i offentliga register.

I tolkningen av gymnasieskolans resultat finns många aspekter att ta hänsyn till. Efter resultatredovisningen belyser vi på sidan 32 några sådana centrala aspekter. En förteckning över indikatorerna i Öppna jämförelser – Gymnasieskola ligger som bilaga sist i rapporten.

Två kommunperspektiv i rapporten

Detta kapitel presenterar ett urval av indikatorerna översiktligt, såväl på kommunnivå som på nationell nivå.

Tidigare års rapporter har haft elevers hemkommun som utgångspunkt. Nytt för i år är att vi också redovisar statistik för kommunala skolor utifrån deras lägeskommun.¹ Med lägeskommun avser vi här den kommun i vilken en aktuell skola är belägen. Bland kommunala skolor ingår också de som har ett gymnasieförbund som huvudman.

SKL gör denna förändring av Öppna jämförelser – Gymnasieskola eftersom många medlemmar har efterfrågat den. Värden för båda kommunperspektiven finns också redovisade i indikatorer i tabellbilagan som finns på SKL:s webbplats.² Av figur 1 framgår vilka elevers resultat som synliggörs med de två perspektiven.

FIGUR 1. Kommunperspektiv i Öppna jämförelser – Gymnasieskola

Lägeskommunsperspektivet är en central utgångspunkt för kommuner med egen gymnasieverksamhet, där uppföljningen fokuserar på resultat bland de

Not. 1. Uppgifter om landstingskommunala respektive fristående skolor utifrån ett lägeskommunsperspektiv finns i kommun- och landstingsdatabasen Kolada (www.kolada.se).

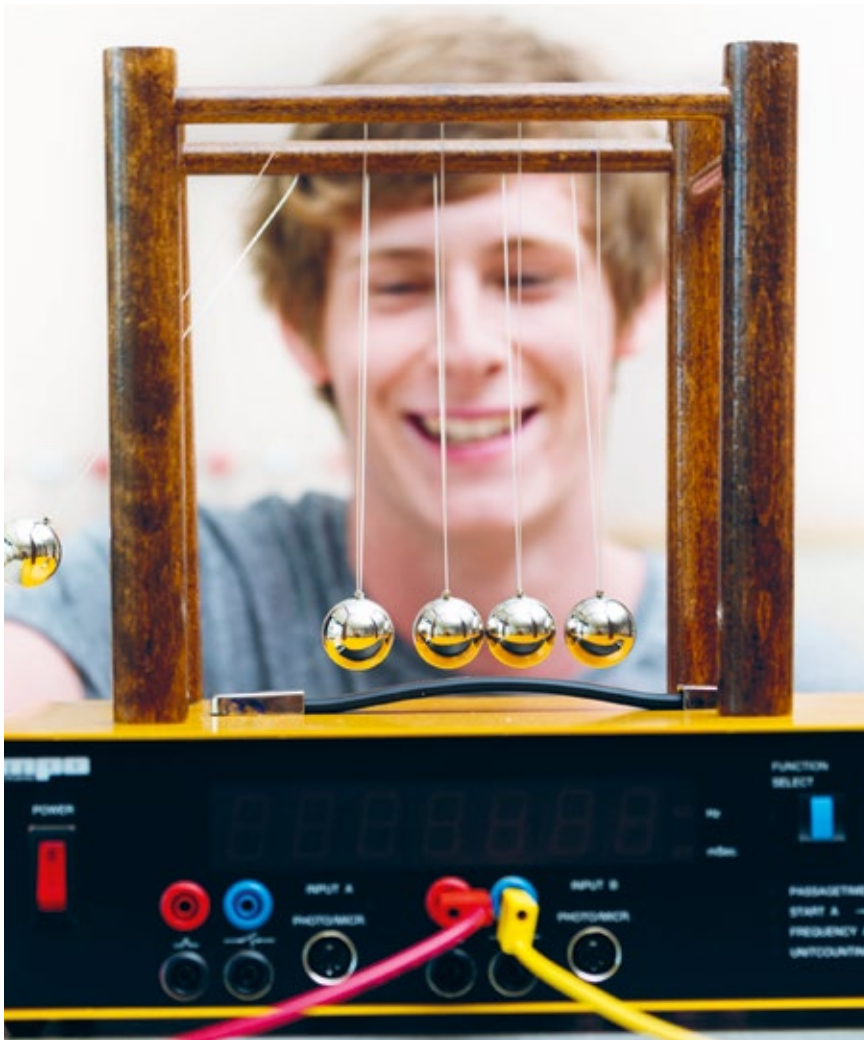
Not. 2. <http://www.skl.se/ojgymnasieskola>

elever kommunen ansvarar för som skolornas huvudman. Detta för att kunna analysera kvaliteten på den utbildning som kommunen anordnar. Här ingår alltså resultat för elever i kommunala skolor i kommunen.

Hemkommunsperspektivet är också nödvändigt eftersom varje kommun har ett ansvar för sina folkbokförda elevers skolgång, även om utbildningen sker hos en annan huvudman. Här ingår alltså resultat för samtliga elever som är folkbokförda i kommunen, oavsett i vilken kommun dessa går i skola och oavsett om skolan är kommunal, landstingskommunal eller fristående.

Nästan hälften av landets gymnasieelever går i en skola som drivs av andra huvudmän än hemkommunen. Detta motiverar att kommuner följer upp gymnasieskolan ur båda perspektiven, det vill säga både vad gäller resultat för den egna verksamheten och för de folkbokförda eleverna.

Nästan hälften av landets gymnasieelever går i en skola som drivs av andra huvudmän än hemkommunen. Detta motiverar att kommuner följer upp gymnasieskolan ur båda perspektiven.

Uppgraderad modell som bättre tar hänsyn till kommuners olika förutsättningar

Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag där alla elever oavsett bakgrund ska ges stöd och stimulans att nå så långt som möjligt med sin utbildning. Skolan ska på detta sätt sträva efter att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Samtidigt vet vi att elevers socioekonomiska bakgrund ger olika kommuner skilda förutsättningar för sin verksamhet.

För att synliggöra hur kommunala skolor lever upp till det kompensatoriska uppdraget och få ett resultat som kan ligga till grund för mer rättvisa jämförelser mellan kommuner är det viktigt att kunna ta hänsyn till varje kommuns förutsättningar.

Sedan första rapporten för Öppna jämförelser – Gymnasieskola år 2008 har vi tagit fram en modell för att beräkna förväntade resultat med hänsyn till kommunernas skilda socioekonomiska förutsättningar. Förklaringsgraden i den tidigare modellen har legat på omkring 30 procent, det vill säga baserat på de bakgrundsfaktorer som vägts in i modellen har ungefär en tredjedel av variationen mellan kommuners resultat kunnat förklaras.

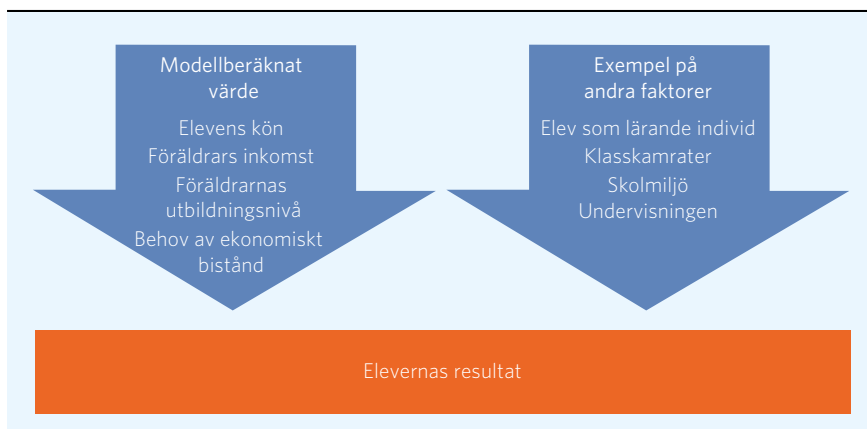
Till årets rapport har SCB på uppdrag av SKL uppdaterat modellen som därigenom fått en bättre förklaringsgrad. Förklaringsgraden i den nya modellen för att beräkna förväntade värden är för indikatorn om genomströmning (A1) 54 procent och för genomsnittlig betygspoäng (A4) 45 procent. För båda dessa indikatorer är alltså den nya modellen mer träffsäker än tidigare år.

De nya modellberäknade värdena tar hänsyn till liknande bakgrundsfaktorer som de tidigare, med några skillnader. SCB fann i inledande arbete att förklaringskraften i variablerna meritvärde i grundskolan, nyinvandrade elever och elever med utländsk bakgrund var begränsad om modellen även inkluderade uppgifter om elevens kön, föräldrarnas utbildningsnivå, föräldrarnas inkomst samt behov av ekonomiskt bistånd. Med nyinvandrad avser vi här

elever som invandrat till Sverige och blivit folkbokförda inom fyra år före mät-tillfället. Den sammansättning variabler som hade störst förklaringskraft visas i den vänstra pilen i figur 4. När dessa variabler ingår i modellen förlorar upp-gifter om meritvärde från grundskolan och migrationsbakgrund sin förkla-ringskraft. Därför har de uteslutits ur modellen.

FIGUR 4. Vad påverkar elevernas resultat?

I redovisningen av avvikelser från modellberäknade värden har vi uteslutit kommuner där underlaget är färre än 30 elever. Detta för att grunden för skattningarna annars bedömts vara för osäkra.

Gymnasieelevernas resultat på kommunnivå

I detta avsnitt presenterar vi kommunvisa resultat om genomströmning och genomsnittlig betygspoäng.

Först redovisar vi resultat för elever i kommunala skolor i respektive kom-mun. Här har vi även med uppgifter om positiv avvikelse från modellberäk-nade värden, det vill säga kommuner vars elever presterar bättre än förväntat utifrån socioekonomiska förutsättningar.

Därefter presenterar vi resultat för indikatorerna utifrån elevers hem-kommun, utan hänsyn tagen till skolans läge och huvudman. Ibland visar tabellerna olika rangordning för kommuner som har samma värden. Detta beror på att vi i rangsättningen tar hänsyn till fler decimaler än vad som ingår i rapportens uppgifter.

Bäst genomströmning i Säffle utifrån elevsammansättning

Tabell 1 visar genomströmningen bland de elever som påbörjade gymnasie-skolans första år i kommunala skolor hösten 2011. Redovisningen utgår från samtliga nybörjare, vilket gör att programsammansättningen i kommunens skolor påverkar utfallet.

INGET SAMMANVÄGT RESULTAT I ÅRETS ÖPPNA JÄMFÖRELSE - GYMNASIESKOLA

Till skillnad från Öppna jäm-förelser - Grundskola 2015 tar vi för gymnasieskolans del inte fram ett sammanvägt resultat till årets rapport. Ett argument för detta är att det ännu inte finns tillgängliga data om genom-strömning på fyra år i den refor-merade gymnasieskolan, vilket är en bättre grund för jämförel-ser kommuner emellan givet att vissa kommuner har en stor andel elever som påbörjar sin utbildning på ett introduktions-program. Till kommande års rapport ska förutsättningarna för att ta fram ett sammanvägt resultat även för gymnasieskolan utredas vidare.

TABELL 1. Kommunala skolor med störst andel elever med examen inom 3 år (faktiskt värde) samt störst positiv avvikelse från modellberäknat värde

A1. Gymnasieelever med examen inom 3 år kommunala skolor			A1. Positiv avvikelse från modellberäknat värde kommunala skolor		
Rangordning	Kommun	Andel %	Rangordning	Kommun	Avvikelse
1	Borgholm*	90,0	1	Säffle	+19,4
2	Överkalix*	88,9	2	Åmål	+17,9
3	Vellinge	83,1	3	Säter	+17,8
4	Härryda	79,1	4	Emmaboda	+17,0
5	Krokom*	77,8	5	Skurup	+16,7
6	Ludvika	77,7	6	Tranemo	+16,6
7	Vetlanda	77,6	7	Hofors	+16,6
8	Nacka	77,5	8	Norsjö	+16,5
9	Piteå	77,3	9	Köping	+16,4
10	Tibro	76,9	10	Svedala	+16,0
11	Nässjö	76,6	11	Hällefors	+15,6
12	Tranås	76,5	12	Tranås	+15,2
13	Kramfors	76,0	13	Sjöbo	+14,6
14	Lerum	75,2	14	Arvika	+14,4
15	Danderyd	74,8	15	Bengtsfors	+14,0
16	Olofström	74,7	16	Jokkmokk	+13,7
17	Tranemo	74,7	17	Vetlanda	+13,6
18	Skurup	74,5	18	Kramfors	+12,2
19	Köping	74,2	19	Älmhult	+11,8
20	Kungsbacka	74,1	20	Tibro	+11,1

Kommentar: Kommuner där elevunderlaget omfattar färre än 30 elever är markerade med asterisk (*) vad gäller faktiska värden och exkluderade ur redovisningen vad gäller avvikelse från modellberäknat värde. Avvikelse från modellberäknat värde anges i procentenheter.

Störst andel elever med examen inom tre år hade kommunala skolor i Borgholm och Överkalix, 90 respektive 89 procent. Båda dessa kommuner hade färre än 30 nybörjare i årskurs 1 det aktuella läsåret, varför uppgiften ska tolkas med viss försiktighet.

Även elever i kommunala skolor i Vellinge och Härryda genomförde i stor utsträckning gymnasieutbildningen på tre år. Men Säffle är den kommun som bäst kompenseras för elevernas socioekonomiska förutsättningar, 19 procentenheter fler elever än förväntat uppnådde examen inom tre år. Nästan lika stor positiv avvikelse från förväntad genomströmning hade elever i skolor i Åmål.

**KRAV FÖR ATT FÅ
YRKESEXAMEN
RESPEKTIVE
HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE
EXAMEN**

För såväl yrkes- som högskoleförberedande examen ska eleven ha betyg från en utbildning som omfattar 2 500 poäng, varav minst 2 250 med betyg godkänt, samt ett godkänt gymnasiearbete. För en yrkesexamen krävs att följande kurser ingår i de godkända betygen: svenska 1 eller svenska som andraspråk 1, engelska 5, matematik 1 samt programgemensamma kurser om minst 400 poäng. För en högskoleförberedande examen krävs att följande kurser ingår i de godkända betygen: svenska 1, 2 och 3 eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3 engelska 5 och 6, samt matematik 1.

Högst betygspoäng i Säter utifrån socioekonomiska förutsättningar

De kommuner vars skolor hade bäst resultat sett till genomsnittlig betygs-poäng bland elever som läsåret 2013/14 uppnådde examen eller studiebevis om 2 500 poäng presenteras i tabell 2.

TABELL 2. Kommunala skolor med högst genomsnittlig betygspoäng (GBP) bland elever med examen eller studiebevis om 2500 poäng (faktiskt värde) samt störst positiv avvikelse från modellberäknat värde

A4. Genomsnittlig betygspoäng bland avgångna kommunala skolor			A4. Positiv avvikelse från modellberäknat värde kommunala skolor		
Rangordning	Kommun	GBP	Rangordning	Kommun	Avvikelse
1	Lidingö	15,4	1	Säter	+1,6
2	Öckerö	15,4	2	Malung-Sälen	+1,5
3	Nacka	15,2	3	Bengtstorsfors	+1,3
4	Bengtstorsfors	15,2	4	Sävsjö	+1,2
5	Malung-Sälen	15,2	5	Pajala	+1,2
6	Pajala	15,1	6	Vilhelmina	+1,2
7	Norsjö*	15,1	7	Arvika	+1,1
8	Värmdö	15,0	8	Mellerud	+1,0
9	Arboga	15,0	9	Ovanåker	+0,9
10	Övertorneå*	14,9	10	Arboga	+0,9
11	Arjeplog*	14,9	11	Markaryd	+0,9
12	Hällefors*	14,9	12	Herrljunga	+0,8
13	Stockholm	14,8	13	Simrishamn	+0,8
14	Vadstena*	14,8	14	Sunne	+0,8
15	Täby	14,8	15	Hofors	+0,8
16	Sollentuna	14,7	16	Haparanda	+0,8
17	Berg*	14,7	17	Nybro	+0,8
18	Säter	14,7	18	Vaggeryd	+0,8
19	Arvika	14,7	19	Lycksele	+0,7
20	Lund	14,7	20	Hultsfred	+0,7

Kommentar: Kommuner där elevunderlaget omfattar färre än 30 elever är markerade med asterisk (*) vad gäller faktiska värden och exkluderade ur redovisningen vad gäller avvikelse från modellberäknat värde. Avvikelse från modellberäknat värde anges i betygspoäng.

Högst genomsnittlig betygspoäng har elever som läst i kommunala skolor i Lidingö och i Seglände gymnasieskolan på Öckerö, 15,4. Även Nacka, Bengtstorsfors och Malung-Sälen är kommuner som utmärker sig med goda resultat.

Den numera avvecklande kommunala skolan i Säter har högst genomsnittlig betygspoäng i förhållande till elevernas socioekonomiska förutsättningar. Som framgick av tabell 1 utmärker sig Säter även positivt utifrån förväntat värde när det gällde genomströmning på tre år.

Elever som läst i kommunala skolor i Bengtstorsfors respektive Malung-Sälen har både goda resultat sett till faktisk genomsnittlig betygspoäng och när

Nu byter vi utgångspunkt för resultatredovisningen och beskriver istället genomströmningen bland nybörjarelever hösten 2011 utifrån deras hemkommun vid utbildningens början.

hänsyn tas till elevernas socioekonomiska förutsättningar. De flesta kommuner som har en stor positiv avvikelse från det förväntade värdet för genomsnittlig betygspoäng är förhållandevis små sett till antalet gymnasieelever.

Folkbokförda i Ydre bäst genomströmning

Nu byter vi utgångspunkt för resultatredovisningen och beskriver istället genomströmningen bland nybörjarelever hösten 2011 utifrån deras hemkommun vid utbildningens början. Tabell 3 visar andelen elever med examen inom tre år.

TABELL 3. Hemkommuner med störst andel elever med examen inom 3 år

A1. Gymnasieelever med examen inom 3 år hemkommun

Rangordning	Kommun	Andel %
1	Ydre	87,8
2	Oxelösund	81,7
3	Högsby	79,3
4	Laxå	79,1
5	Tibro	78,6
6	Vellinge	78,5
7	Svenljunga	77,8
8	Malå	77,5
9	Bjurholm	76,7
10	Lomma	76,3
11	Olofström	75,5
12	Karlsborg	75,4
13	Piteå	75,4
14	Vetlanda	74,9
15	Täby	74,5
16	Nässjö	74,5
17	Kungsbacka	74,3
18	Simrishamn	74,2
19	Höganäs	74,2
20	Ystad	74,0

Kommentar: Ydre, Laxå, Malå och Bjurholm hade inga egna kommunala skolor med nybörjarelever hösten 2011.

Som tabellen visar uppnådde elever folkbokförda i Ydre i högst grad examen inom tre år, motsvarande nästan nio av tio elever. Inga av dessa gick dock i kommunala skolor belägna i hemkommunen. Även elever med Oxelösund som hemkommun hade hög genomströmning.

INTRESSANT FORSKNING

Andreas Ryve poängterar vikten av att läraren förstår vad eleverna tänker och frågar om. Genom Mälardalens högskola genomför han skolutvecklingsprojekt tillsammans med Västerås stad, som handlar om hur undervisningen ska utformas för att eleverna ska känna sig engagerade och tycka att matematik är roligt och intressant. "Räkna med Västerås" är ett långsiktigt och storskaligt forskningsbaserat projekt som syftar till att förbättra klassrumsundervisningen i matematik. Läs mer på www.sk1.se/ojgymnasieskola

Bäst betygspoäng bland folkbokförda i Danderyd

I tabell 4 visas de 20 hemkommuner vars elever hade högst genomsnittlig betygspoäng.

TABELL 4. Hemkommuner med högst genomsnittlig betygspoäng (GBP) bland elever med examen eller studiebevis om 2500 poäng

A4. Genomsnittlig betygspoäng bland avgångna hemkommun

Rangordning	Kommun	GBP
1	Danderyd	15,6
2	Lidingö	15,4
3	Övertorneå	15,3
4	Pajala	15,1
5	Täby	15,0
6	Åsele*	15,0
7	Nacka	14,9
8	Arboga	14,8
9	Lomma	14,8
10	Vellinge	14,8
11	Lund	14,7
12	Höganäs	14,6
13	Arjeplog*	14,6
14	Gnesta	14,6
15	Grästorps	14,5
16	Sotenäs	14,5
17	Gullspång	14,5
18	Ekerö	14,5
19	Sorsele*	14,5
20	Sollentuna	14,5

Kommentar: Kommuner där elevunderlaget omfattar färre än 30 elever är markerade med asterisk (*). Åsele, Lomma, Gnesta, Grästorps, Sotenäs, Gullspång, Ekerö och Sorsele hade inga egna kommunala skolor med avgångselever läsåret 2013/14.

Avgångselever folkbokförda i Danderyd hade högst genomsnittlig betygspoäng. Även elever folkbokförda i Lidingö, Övertorneå och Pajala hade goda studieresultat sett till deras betygspoäng. I många fall hade hemkommunerna i tabell 4 inte egna kommunala skolor med avgångselever läsåret 2013/14. Höganäs, Lomma, Täby och Vellinge är exempel på kommuner vars folkbokförda elever visar goda resultat både vad gäller genomströmning och genomsnittlig betygspoäng.

INTRESSANT FORSKNING

Mike Bergström från Umeå är tillsammans med Cicki Nyberg matematiklärare som arbetar med UmeMatte.nu, som är ett utvecklingsprojekt för undervisning av elever i matematiksvårigheter. Ett kvalificerat stöd till dessa elever har utvecklats med ett forskningsförankrat arbetssätt som även omfattar "Mental träning i matematik". Läs mer på www.skl.se/ojgymnasieskola

Gymnasieelevernas resultat på nationell nivå

Eftersom gymnasieskolan reformerades inför läsåret 2011/12 finns, som nämnts, anledning att vara försiktig med jämförelser av resultat över tid. Med denna begränsning i minne diskuterar vi i följande avsnitt några resultatindikatorers utveckling på nationell nivå under de senaste läsåren.

Genomströmning i nivå med tidigare kullar

Hösten 2011 började den första elevkullen i den reformerade gymnasieskolan. Av dessa nästan 110 000 elever hade drygt 63 procent uppnått en examen från ett nationellt program tre år senare, läsåret 2013/14. Ytterligare drygt sju procentenheter hade fått ett studiebevis om 2 500 poäng, det vill säga de hade läst och blivit betygsatta med fullständigt program men betygen räckte inte till en examen. Båda dessa elevgrupper, de med examen och de med studiebevis om 2 500 poäng, anses ha slutfört gymnasieskolan.

Dessa två elevgrupper sammantagna omfattar nästan 71 procent av den aktuella nybörjarkullen, vilket är i nivå med föregående kull. Tittar vi ytterligare några kullar bakåt ligger andelen som slutfört inom tre år omkring 68-69 procent. Det har alltså skett en liten förbättring i andelen som slutför inom tre år, men denna förändring tillkom redan i kullen som påbörjade gymnasieskolan före reformens införande, vilket tabell 5 visar. I uppgifterna ingår här även elever som påbörjat sin utbildning på individuella program respektive introduktionsprogram.

TABELL 5. Gymnasieelever som slutför sina studier inom 3 år, andel (%), nybörjare 2007/08-2011/12

Indikatorer	Nybörjare läsåret				
	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
A1b. Gymnasieelever som slutför sin utbildning inom 3 år inkl IV/IM, andel (%)	68,3	68,7	68,8	71,0	70,7
A1. Gymnasieelever med examen inom 3 år inkl IM, andel (%)	-	-	-	-	63,4

Kommentar: Det blå fältet markerar uppgifter om elever som läst enligt Gy 2011.

I likhet med tidigare kullar är det alltså omkring 30 procent av eleverna som inte slutfört gymnasieutbildningen på ett nationellt program inom tre år.

Ett syfte med den reformerade gymnasieskolan var att öka genomströmningen. Som framgår ovan finns ingen indikation på att andelen som slutför utbildningen på tre år har förbättrats nämnvärt. Snarare framstår andelen som slutfört inom tre år vara relativt stabil. Kraven för att uppnå examen enligt den reformerade gymnasieskolan är högre än för att uppnå ett slutbetyg enligt tidigare. Därför inkluderar vi även elever som fått studiebevis om 2 500 poäng våren 2013/14 när vi jämför över tid.

I likhet med tidigare kullar är det alltså omkring 30 procent av eleverna som inte slutfört gymnasieutbildningen på ett nationellt program inom tre år. En del av dessa påbörjade sin utbildning på ett introduktionsprogram och kan av den anledningen behöva fler studieår för att uppnå examen från ett nationellt program.

Med den reformerade gymnasieskolan har andelen elever som påbörjar sin utbildning på ett introduktionsprogram ökat, jämfört med den tidigare motsvarigheten individuella program. Hösten 2008 började 15 procent av eleverna i årkurs 1 på individuella program, att jämföra med 20 procent på introduktionsprogram hösten 2014. Som bakgrund till denna utveckling ser vi att det blivit vanligare att elever lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet, men också att det kommit allt fler nyanlända i gymnasieålder. Språkintröduktion är det introduktionsprogram som ökat allra mest sedan 2011. En slutsats av detta är att genomströmningen i gymnasieskolan påverkas såväl av grundskolans resultat som av läget i omvärlden. En utvärdering av hur gymnasie-reformen inverkat på andelen elever som fullföljer sina studier i relation till tidigare gymnasieskola bör vänta tills statistik för genomströmning på fyra eller fem år finns tillgänglig, och helst uppgifter för flera elevkullar.

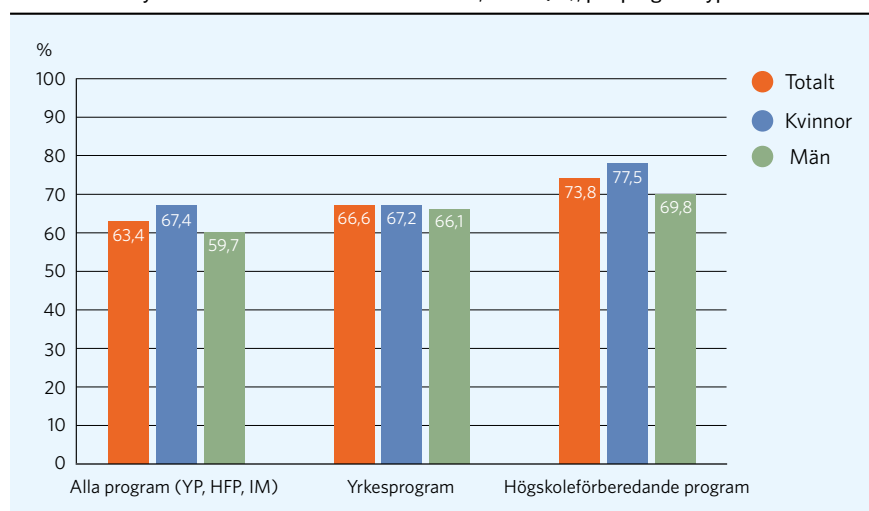
Det är inte heller så att alla elever som läser introduktionsprogram har för avsikt att fullfölja sin utbildning med en examen från ett nationellt program. Elever kan också ha bytt nationellt program, haft studiesvårigheter eller vistats utomlands en tid och på så sätt fått förlängd studietid. Sett till mönster hos tidigare kullar har drygt en femtedel, omkring 22 procent, inte fullföljt utbildningen när även ett fjärde och femte studieår tas in i beräkningen.

Diagram 1 visar genomströmning för alla program sammantaget, det vill säga då även nybörjare på introduktionsprogrammen ingår, och genomströmning för nybörjare på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program. Observera att här ingår bara resultat för dem som uppnått examen och inte de som fått studiebevis om 2 500 poäng, vilket innebär ett snävare mått på genomströmning än det som tidigare presenterats när vi beskrev resultatutvecklingen i riket över tid.

INTRESSANT FORSKNING

Aktionsforskning är ett arbets-sätt som utvecklar verksamheten genom att utgå från de frågor medarbetarna själva ställer sig i praktiken och som praktiseras inom gymnasieskolan. Det sker dels som särskilda projekt, dels som examensarbeten inom yrkeslärarprogrammet, till exempel vid Göteborgs universitet där Karin Rönnerman länge har arbetet med aktionsforskning. Läs mer på www.skl.se/ojgymnasieskola

DIAGRAM 1. Gymnasieelever med examen inom 3 år, andel (%), per programtyp och kön

Kommentar: YP=yrkesprogram, HFP=högskoleförberedande program, IM=introduktionsprogram.

Andelen elever med examen inom tre år är mindre när vi ser till hela nybörjarkullen än när vi exkluderar introduktionsprogrammen och beskriver yrkesprogram och högskoleförberedande program för sig.

Bland de elever som började på ett yrkesprogram hade 67 procent uppnått examen inom tre år. Motsvarande andel bland elever som börjat på ett högskoleförberedande program är 74 procent. Kvinnor fullföljer i en högre grad än män oavsett programtyp. Störst är skillnaden mellan könen bland elever som påbörjat sin utbildning på högskoleförberedande program, där 78 procent av kvinnorna och 70 procent av männen uppnått examen inom tre år.

Bättre genomströmning bland elever på kommunala skolors nationella program

Sett till genomströmning inom tre år bland alla nybörjarelever, det vill säga när även elever som påbörjat introduktionsprogram ingår, har kommunala skolor i genomsnitt ett sämre resultat jämfört med fristående skolor, 62 respektive 67 procent.

Denna bild ser däremot annorlunda ut vid en jämförelse som bara omfattar elever som påbörjat nationella program.³ Skolverket har visat att bland elever som påbörjade yrkesprogram i kommunala skolor hösten 2011 uppnådde 68 procent examen inom tre år, att jämföra med 63 procent bland elever på fristående skolor. Motsvarande andelar bland elever som påbörjat högskoleförberedande program är 75 procent för elever i kommunala skolor och 71 procent i fristående skolor.

Det var också vanligare att elever började och slutförde sin utbildning på samma nationella program när de gått i en kommunal skola. Bland elever på fristående skolor var det vanligare att vara kvar i gymnasieskolan ett fjärde studieår.

Andelen elever som uppnår grundläggande behörighet för fortsatta studier har minskat avsevärt med den reformerade gymnasieskolan.

Färre får grundläggande högskolebehörighet

En examen från högskoleförberedande program innebär att eleven också får grundläggande behörighet till högskola och universitet. Andelen elever som uppnår grundläggande behörighet för fortsatta studier har minskat avsevärt med den reformerade gymnasieskolan. Minskningen uppgår till nästan tolv procentenheter när man jämför den sista kullen som påbörjade sin utbildning enligt tidigare regelverk (hösten 2010) och den första som läst enligt den reformerade gymnasieskolan (hösten 2011), från 63,4 till 51,6 procent, vilket framgår av tabell 6.

Not. 3. Skolverket 2015: *Uppföljning av gymnasieskolan per program*. Bilaga till redovisning av uppdrag 2 i regleringsbrev för 2015 om uppföljning och analys av gymnasieskolan. Dnr U2014/2097/S. Skolverkets presentation utgick från kategorierna offentlig respektive enskild huvudman, där skolor som drivs av kommuner, kommunalförbund eller landsting ingår i kategorin offentlig.

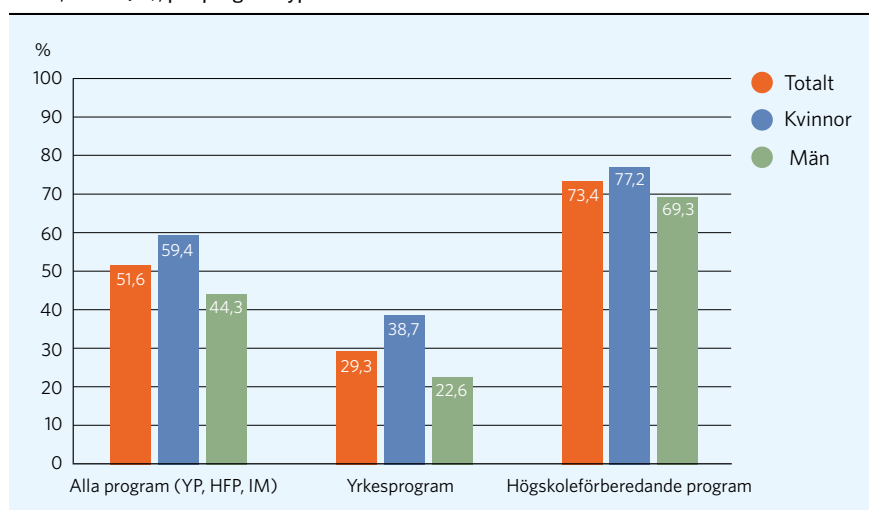
TABELL 6. Gymnasieelever med grundläggande behörighet till högskola och universitet inom 3 år, andel (%), nybörjare 2007/08-2011/12

Indikator	Nybörjare läsåret				
	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
A3. Gymnasieelever med grundläggande behörighet till högskola och universitet inom 3 år, andel (%)	60,9	61,4	61,4	63,4	51,6

Kommentar: Det blå fältet markerar uppgifter om elever som läst enligt Gy 2011.

Minskningen går att relatera till gymnasiereformen och skillnaden att examen från yrkesprogram inte ger automatisk högskolebehörighet. Diagram 2 visar andelen elever som uppnått grundläggande behörighet inom tre år uppdelat på programtyp vid utbildningens början och kön.

DIAGRAM 2. Gymnasieelever med grundläggande behörighet till högskola och universitet inom 3 år, andel (%), per programtyp och kön

Kommentar: YP=yrkesprogram, HFP=högskoleförberedande program, IM=introduktionsprogram.

Som diagrammet visar är det en väsentligt mindre andel elever som inom tre år uppnår grundläggande behörighet till högskola och universitet efter påbörjade studier på yrkesprogram jämfört med högskoleförberedande program, 29 respektive 74 procent.

Skillnaden mellan könen är även här stora. Sett till yrkesprogrammen uppgår skillnaden till 16 procentenheter. Könsuppdelningen på yrkesprogrammen kan sannolikt förklara en del av skillnaden. Kvinnor är i majoritet på flera av de yrkesprogram där branschen kräver eftergymnasial utbildning, till exempel barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Män är i sin tur i majoritet på flera av yrkesprogrammen som har bättre förutsättningar för ett direkt inträde på arbetsmarknaden, exempelvis fordons- och transportprogrammet, el- och energiprogrammet samt bygg- och

GRUNDLÄGGANDE OCH SÄRSKILD BEHÖRIGHET TILL HÖGSKOLA OCH UNIVERSITET

För ungdomar som läst sin gymnasieutbildning enligt den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011, gäller följande behörighetskriterier för antagning till högre utbildning. Grundläggande behörighet till högskoleutbildning har den som avlagt examen från ett högskoleförberedande program eller som uppnått yrkesexamen samt lägst har betyget E i de kurser i svenska eller svenska som andraspråk och engelska som krävs för en högskoleförberedande examen i gymnasieskolan (svenska 2 och 3 eller svenska som andraspråk 2 och 3 samt engelska 6).

För flera högskoleutbildningar krävs dessutom särskild behörighet, som ofta anges som områdesbehörigheter.

anläggningsprogrammet, även om flera yrken inom aktuella branscher kräver fortsatt certifiering.

Ny betygsskala men oförändrad genomsnittlig betygspoäng

Gymnasiebetygen spelar stor roll för ungdomars fortsatta utbildnings- och yrkesbana. Inte minst utgör betygen en viktig grund för antagning till högre utbildning.

Med gymnasiereformen följde en ny läroplan och en ny betygsskala. Tabell 7 visar hur den genomsnittliga betygspoängen sett ut bland de fem senaste avgångskullarna. Med avgångskull menar vi här de som fick slutbetyg från gymnasieskolan läsåren före reformen respektive examen eller studiebevis om 2 500 poäng efter reformen.

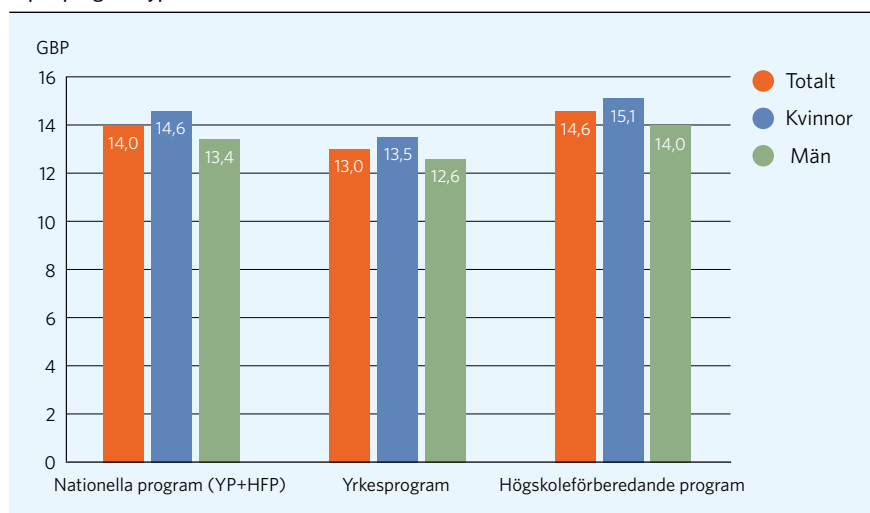
TABELL 7. Genomsnittlig betygspoäng bland avgångselever 2009/10-2013/14

Indikator	Avgångselever läsåret				
	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
A4. Genomsnittlig betygspoäng efter slutförd gymnasieutbildning	14,0	14,1	14,0	14,0	14,0

Kommentar: Det blå fältet markerar uppgifter om elever som huvudsakligen läst enligt Gy 2011.

Förändringarna som kom med den reformerade gymnasieskolan har inte påverkat den genomsnittliga betygspoängen bland elever som slutfört gymnasieskolan. Snarare ligger betygspoängen på anmärkningsvärt stabil nivå över tid, omkring 14,0. Kvinnor får högre betygspoäng än män oavsett programtyp, vilket åskådliggörs av diagram 3.

DIAGRAM 3. Genomsnittlig betygspoäng (GBP) efter slutförd gymnasieutbildning, per programtyp och kön

Kommentar: YP=yrkesprogram, HFP=högskoleförberedande program.

Skillnaden i betygspoäng mellan könen minskade något från föregående år, vilket också inträffade förra gången en ny betygsskala infördes.⁴ Elever som slutfört ett högskoleförberedande program får betydligt högre poäng än elever som slutfört ett yrkesprogram. Högst genomsnittlig betygspoäng får kvinnor som läst högskoleförberedande program och lägst får män som läst yrkesprogram, 15,1 jämfört med 12,6.

Övergång från gymnasieskolan till arbetsliv och vidare studier

Det är inte obligatoriskt att läsa i gymnasieskolan. De flesta elever påbörjar ändå en gymnasieutbildning när de är klara med grundskolan. Hösten 2013 började 98 procent av de elever som fått slutbetyg från grundskolan samma vår att läsa på gymnasieskolan. Ytterligare någon procentenhet tillkommer när fler läsår tas i beaktande. Studierna i gymnasieskolan får därmed ses som det sista självklara steget före högre studier eller arbete.

Gymnasieskolan har en viktig uppgift att förbereda eleverna för fortsatta studier eller arbetsliv. I detta avsnitt kommer vi se hur gymnasieskolan lyckas med detta uppdrag. Presentationen utgår från det sammanlagda måttet som visar andelen ungdomar som antingen är etablerade på arbetsmarknaden eller befinner sig i någon form av studier två år efter fullföljd gymnasieutbildning.

Bakom detta sammanlagda mått förekommer stora skillnader beroende på vilka utbildningar ungdomar läst i gymnasieskolan. I tabellbilagan finns även separata uppgifter om andelen etablerade på arbetsmarknaden respektive studerande. För mer programvis information hänvisar vi till Skolverkets statistik.⁵

Etableringsstatus

Redovisningen utgår från måttet *etableringsstatus*, som används av såväl SCB som flera utbildningsmyndigheter i beskrivningen av övergång från utbildning till arbete och fortsatta studier. Måttet omfattar sex kategorier, där tre utgör olika grader av ställning på arbetsmarknaden (etablerad ställning, osäker ställning respektive svag ställning). Här fokuserar vi på kategorin etablerad ställning. Det finns också två kategorier av studerande (högskolestuderande och övriga studerande) som vi i detta sammanlagda mått tillsammans kallar studerande. Utöver de olika kategorierna av etablering på arbetsmarknaden och studier ringar måttet också in den grupp ungdomar som varken arbetar eller studerar.

För att kategoriseras som *etablerad på arbetsmarknaden* krävs att individen inte har varit arbetslös alls under ett helt verksamhetsår och att en viss årsinkomst uppnåtts. Detta är alltså inte att förväxla med att ungdomarna har

Not. 4. Skolverket 2013: PM: Betyg och studieresultat i gymnasieskolan 2012/13. Dnr 71-2013-28.

Not. 5. Skolverkets uppgifter i Siris redovisar verksamhet ett, tre och fem år efter gymnasieskolan utifrån det program och den skola ungdomarna avslutade sin utbildning på. Endast de som fått slutbetyg med grundläggande behörighet till högskola och universitet ingår i redovisningen.

SKOLVERKETS REGERINGSUPPDRAG

Skolverket har sedan 2014 i uppdrag av regeringen att löpande följa upp ungdomars övergång från gymnasieskola till arbetsliv och fortsatta studier. Uppdraget omfattar såväl framställning av statistik (på nationell nivå och ner på skolnivå) som andra studier. För närvarande undersöker myndigheten hur väl gymnasieskolan förser ungdomar med de kompetenser som krävs i arbetslivet respektive i högskolan. Rapport av undersökningens resultat presenteras under 2016. Även Statistiska Centralbyrån och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har uppdrag som fokuserar på ungdomars etablering på arbetsmarknaden och övergång till fortsatta studier.

eller inte har ett arbete, vilket man även kan ha med en osäker eller svag etablering på arbetsmarknaden eller vid sidan av studier.

För att kategoriseras som *studerande* behöver man vara registrerad i någon form av studier, i högskolan, Komvux, folkhögskola, yrkeshögskola eller annan studiemedelsberättigad utbildning, och ha studier som sin huvudsakliga sysselsättning under aktuellt verksamhetsår.

Etablerade eller studerande två år efter per kommun

Även uppgifter om ungdomars verksamhet efter gymnasieskolan presenterar vi utifrån två kommunperspektiv, det vill säga per lägeskommun för kommunala skolor och per hemkommun där alla folkbokförda elever är inkluderade. Båda kommunuppgifterna gäller var eleven var folkbokförd respektive gick i skolan vid tiden för fullföljd gymnasieutbildning. Tabell 8 visar resultat för båda dessa perspektiv utifrån uppgifter om etablering och studier två år efter gymnasieskolan bland kullen som fullföljde sin utbildning med slutbetyg läsåret 2010/11.

TABELL 8. Ungdomar med slutbetyg 2010/11 som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerande 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning (verksamhetsåret 2013), andel (%)

A5. Ungdomar som är etablerade eller studerande 2 år efter gy-skolan (2013), andel (%) <u>kommunala skolor</u>			A5. Ungdomar som är etablerade eller studerande 2 år efter gy-skolan (2013), andel (%) <u>hemkommun</u>		
Rangordning	Kommun	Andel %	Rangordning	Kommun	Andel %
1	Berg*	100,0	1	Gnosjö	83,5
2	Alvesta	84,3	2	Danderyd	83,3
3	Lidingö	84,0	3	Lidingö	82,6
4	Öckerö	84,0	4	Tjörn	80,9
5	Mullsjö	83,9	5	Kiruna	80,7
6	Älvsbyn	83,8	6	Vara	79,4
7	Täby	83,6	7	Täby	78,8
8	Gnosjö	83,3	8	Strömstad	78,4
9	Solna	82,1	9	Sollentuna	78,4
10	Sollentuna	81,8	10	Lomma	77,0
11	Danderyd	81,8	11	Gislaved	76,9
12	Österåker	81,6	12	Sigtuna	76,5
13	Kiruna	81,0	13	Älvsbyn	76,1
14	Gislaved	80,9	14	Tranemo	76,1
15	Vara	80,4	15	Solna	76,0
16	Arjeplog	78,4	16	Järfälla	75,6
17	Ånge	78,1	17	Enköping	75,2
18	Vaggeryd	78,1	18	Sundbyberg	75,1
19	Älmhult	78,0	19	Värnamo	75,0
20	Enköping	77,7	20	Ale	74,8

Kommentar: Kommuner där elevunderlaget omfattar färre än 30 elever är markerade med asterisk (*).

Störst andel etablerade eller studerande efter gymnasieutbildning i Berg

Sett till lägeskommunen för de kommunala skolor där eleverna fullföljde sin gymnasieutbildning hamnar jämtlandskommunen Berg i topp med 100 procent av sina avgångselever i antingen etablerad ställning eller i studier två år efter utbildningen. Här ska uppgiften ses som osäker eftersom den baseras på ett mycket litet elevantal. Därefter kommer den tidigare gymnasieskolan i Alvesta i Kronobergs län. Flera av lägeskommunerna med stor andel etablerade eller studerande två år efter gymnasieskolan ligger i stockholmsregionen.

Flera av lägeskommunerna med stor andel etablerade eller studerande två år efter gymnasieskolan ligger i stockholmsregionen.

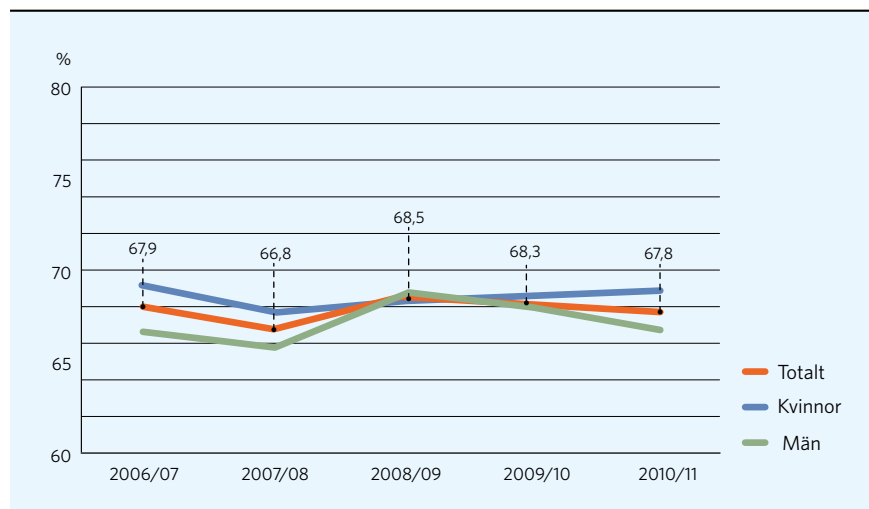
Gnosjö i topp bland hemkommuner

När utgångspunkten istället är ungdomarnas hemkommun när de fullföljde gymnasieskolan har Gnosjö i Jönköpings län störst andel etablerade eller i studier två år efter. Tätt därpå följer Danderyd, precis som föregående år. Flera av hemkommunerna som har stor andel etablerade eller studerande är förortskommuner eller pendlingskommuner nära Stockholm, Göteborg och Malmö. Även när vi ser till elevers hemkommun är flertalet i listan förortskommuner norr om Stockholm med en stark socioekonomisk profil. Danderyd, Lidingö, Sollentuna och Järfälla har varje år sedan 2009 varit bland de 20 hemkommuner med störst andel etablerade eller studerande två år efter gymnasieskolan.

Etablerade eller studerande två år efter på nationell nivå

Totalt sett var 68 procent av avgångskullen 2010/11 antingen etablerade på arbetsmarknaden eller studerande två år efter gymnasieskolan. Bland kvinnorna var denna andel något högre än bland männen, 69 jämfört med 67 procent. Diagram 4 visar på utvecklingen av andel etablerade eller studerande över tid. Observera att eftersom vi beskriver etablering och studier två år efter gymnasieskolan visar diagrammets uppgifter för avgångskullen 2006/07 deras situation år 2009, för avgångskullen 2007/08 deras situation år 2010 och så vidare.

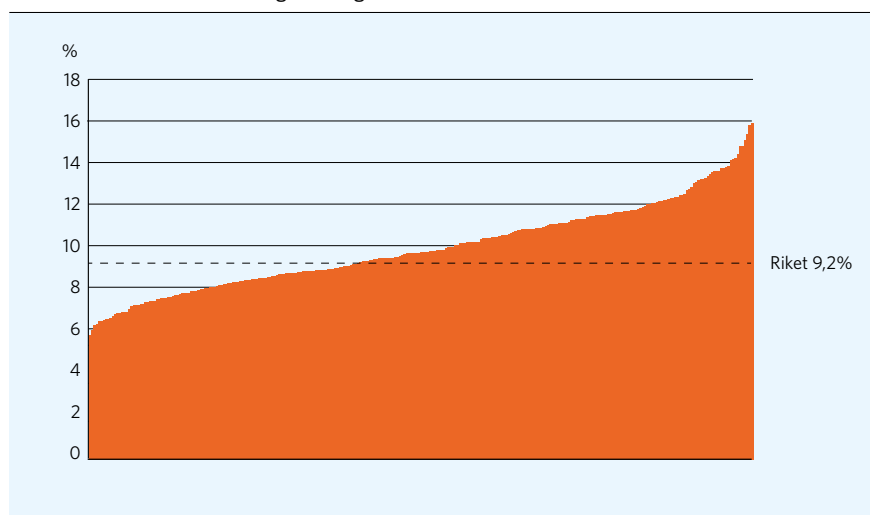
DIAGRAM 4. Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerande 2 år efter gymnasieskolan, avgångselever 2006/07-2010/11, per kön

Som framgår av diagram 4 har andelen etablerade eller studerande efter två år varit relativt stabil bland de aktuella avgångskullarna, med undantag för en liten nedgång i kullen som lämnade gymnasieskolan 2007/08. I de aktuella kullarna har andelen etablerade eller studerande varit högre bland kvinnor än bland män, med undantag för avgångskullen 2008/09 i vilken ingen skillnad förekom mellan könen.

En nyhet i årets rapport är att vi har med en indikator som visar andelen invånare i hemkommunen i åldern 17-24 år som varken arbetade eller studerade år 2013. Diagram 5 visar hur Sveriges samtliga kommuner fördelar sig på detta mått.

DIAGRAM 5. Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar 2013, andel (%), per hemkommun med markering för riksgenomsnitt

INTRESSANT FORSKNING

Andreas Fejes forskar om vuxenpedagogik och de villkor som finns i vuxenpedagogiska sammanhang. Han intresserar sig bland annat för frågor om hur vuxna elever formas som medborgare inom ramen för och utanför vuxenutbildning och folkhögskola, samt vilka konsekvenser marknadiseringen har på vuxenutbildningen, dess skolledare, lärare och elever.

Som störst är andelen ungdomar utanför arbete och studier 16 procent, som minst 5 procent och riksgenomsnittet 9 procent.

Flera studier visar att ungdomar utan fullföljda gymnasiestudier har betydligt svårare att ta sig in på arbetsmarknaden och till högskolan.⁶ Eftersom det ändå är vanligare att fullfölja gymnasieskolan dominerar gruppen som varken arbetar eller studerar av ungdomar med en fullständig gymnasieutbildning. Det finns också lite kunskap kring eventuellt skilda förutsättningar för ungdomar som gått alternativa utbildningsvägar och fått gymnasiekompetens via studier i folkhögskola och Komvux.⁷

Not. 6 Skolverket 2014: *Vad ungdomar gör efter gymnasieskolan – en registerstudie*. Rapport 411.; Arbetsförmedlingen 2015: *Var finns jobben? Bedömning för 2015 och en långsiktig utblick*.

Not. 7 Engdahl, Mattias och Anders Forslund 2015: *En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2015:3.

SKL:S ANALYSHANDBOK – ETT STÖD FÖR DET SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET

Nytt för i år är att vi har tagit fram en analyshandbok tillsammans med några kommuner och regionförbund. Handboken presenterades på Skolriksdagen i samband med publiceringen av Öppna jämförelser – Grundskola 2015, där ett kapitel ägnas åt att beskriva innehållet. Vi har fått stor positiv respons och vill nu uppmärksamma handboken även i Öppna jämförelser – Gymnasieskola.

Det står i skollagen att alla huvudmän ska ha ett systematiskt kvalitetsarbete för sin skolverksamhet. Det är också avgörande för att varje elev ska ges möjlighet att lyckas i skolan och att varje skola ska vara en bra skola. Detta innebär ett ständigt förbättringsarbete, där alla skolor och kommuner har sina särskilda utmaningar. Analyshandboken är en vägledning för att stärka systematiken i kvalitetsarbetet. I handboken finns exempel på hur en huvudman kan följa upp, analysera och förbättra skolornas kvalitet. Den innehåller också konkreta mallar och tips för att nå en god systematik och göra relevanta jämförelser. Handboken har Öppna

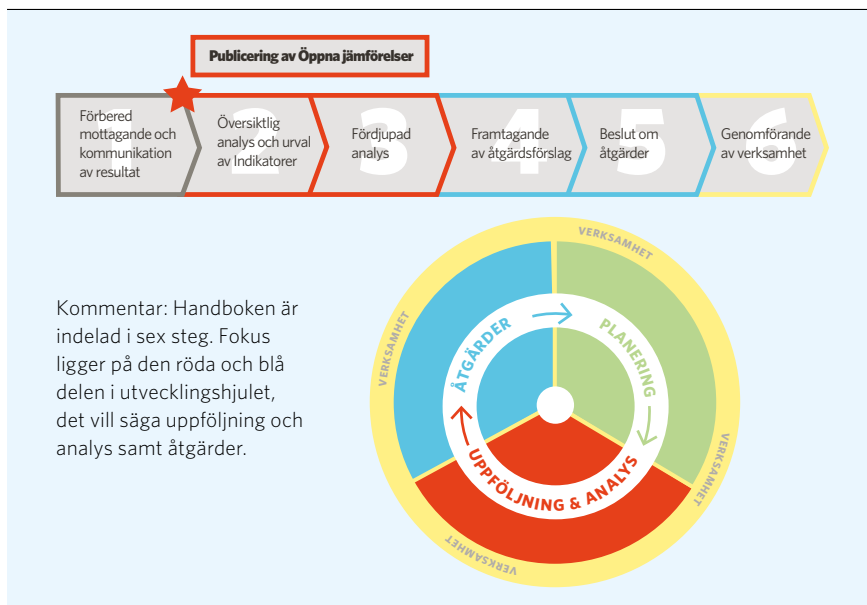
jämförelser som utgångspunkt, men arbetssättet är allmäntillgiltigt och utgångspunkten kan vara andra resultat än de som presenteras i Öppna jämförelser.

Handboken går att finna på hemsidan för Öppna jämförelser – Gymnasieskola.⁹

HITTA DIN KOMMUNS OCH SKOLAS RESULTAT I KOLADA

I kommun- och landstingsdatabasen (Kolada) kan du hitta nyckeltal för alla olika verksamheter i en kommun. Kolada är ett internetbaserat analysverktyg som är tillgängligt för alla via adressen www.kolada.se. Här finns alla resultat för gymnasieskolan. Framförallt finns en färdig presentation för Öppna jämförelser – Gymnasieskola, där du enkelt kan få resultaten med mer detaljerad information. Det går även att göra egna jämförelser med andra kommuner och se resultatutveckling över tid. Eftersom statistiken från och med läsåret 2013/14 är anpassad för att mäta den reformerade gymnasieskolans resultat är det under en övergångsperiod svårare att få fram enkla tidsserier. En nyhet i år är möjligheten att bryta ner ett urval av resultatindikatorerna på skolenhetsnivå i Kolada.

FIGUR 2. Arbetsprocess för användning av analyshandboken

Not. 8. www.skl.se/ojgymnasieskola

Jämfört med grundskolan kan gymnasieskolan vara mer komplex att följa upp. Det finns en mängd aspekter att ta hänsyn till i tolkningen av resultaten.

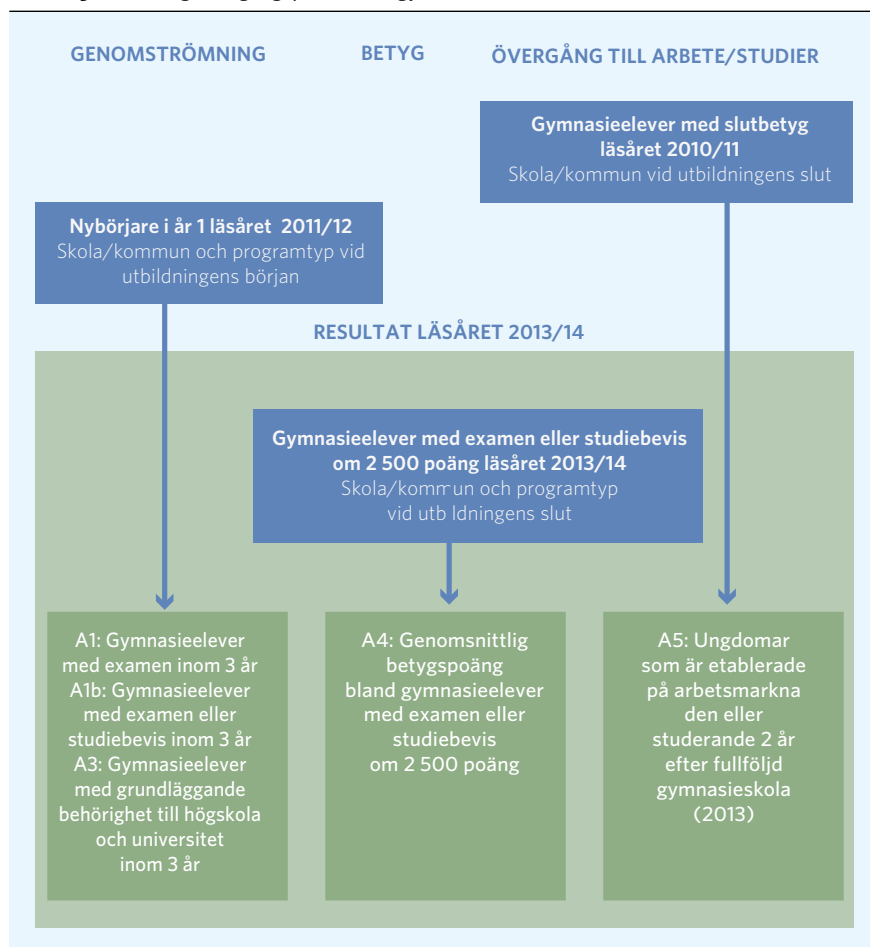
Många aspekter att ta hänsyn till i tolkningen av resultaten

Nu när vi redovisat gymnasieskolans resultat för läsåret 2013/14 vill vi påminna om att det finns många aspekter att ta hänsyn till i tolkningen av uppgifterna. Jämfört med grundskolan kan gymnasieskolan vara mer komplex att följa upp. Här presenterar vi några centrala aspekter som är viktiga att ha i åtanke.

Resultaten beskrivs med olika utgångspunkter

Som framgått av redovisningen beskriver vi gymnasieskolans resultat dels med utgångspunkt i genomströmningen hos en given nybörjarkull, dels med utgångspunkt i betygen för en avgångskull. Vi redovisar också uppgifter om övergång till arbete och studier två år efter gymnasieskolan. Principen att beskriva resultat är densamma i Öppna jämförelser som i Skolverkets officiella statistik. Figur 3 åskådliggör de olika utgångspunkterna för att mäta gymnasieskolans resultat läsåret 2013/14.

FIGUR 3. Förklaring av utgångspunkter för gymnasieskolans resultat 2013/14

Genomströmningsmättet (A1), det vill säga andelen elever som uppnått examen inom tre år, samt andelen elever som uppnått grundläggande högskolebehörighet inom tre år (A3) inkluderar samtliga elever som för första gången påbörjade gymnasieskolans första år hösten 2011. Statistiken om genomströmning och grundläggande behörighet utgår från det program och den skola som en elev började sin gymnasieutbildning på och tar inte hänsyn till eventuella byten.

Däremot speglar indikatorn genomsnittlig betygspoäng (A4) enbart de elever som slutfört sina studier och uppnått examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåret 2013/14, oavsett när studierna påbörjades. Likaså utgår måtten på övergång till arbetsliv och vidare studier (A5) från den grupp elever som uppnått slutbetyg i gymnasieskolan ett givet år i beskrivningen av ungdomars etablering och studier två år efter. Uppgifterna som vi redovisar har en eftersläpning i de offentliga registren, vilket gör att den kull som beskrivs avslutade gymnasieskolan läsåret 2010/11 och deras verksamhet år 2013. Båda de sistnämnda måtten utgår från uppgifter om var eleven fullföljde sin utbildning.

I varje elevkull är det drygt en femtedel som inte fullföljer sina studier inom fem studieår och därmed inte ingår i statistiken om betyg eller övergång till arbete och studier efter gymnasieskolan. Det är viktigt att reflektera kring detta när en kommun analyserar sina siffror, då målet är att alla elever ska fullfölja och att vissa resultatindikatorer inte synliggör alla elevers resultat.

Vilka program eleverna går påverkar resultaten

Vilken program- och elevsammansättning som finns i varje kommun är något man behöver ta hänsyn till i sin analys.

Med den reformerade gymnasieskolan renodlades det huvudsakliga syftet med studier på yrkesprogram, högskoleförberedande program respektive introduktionsprogram. Studier på yrkesprogrammen ska i huvudsak förbereda för en direkt övergång till arbetslivet, medan studier på högskoleförberedande program huvudsakligen ska förbereda för fortsatta studier. Målet med studier på de nationella programmen, oavsett programtyp, är att eleverna ska uppnå examen.

För introduktionsprogrammen kan syftet variera mellan att förbereda för övergång till nationella program eller för direkt övergång till arbetslivet. Studietiden på introduktionsprogrammen är inte fastställd till tre år som på de nationella programmen och leder inte alltid till att ett betygsdokument rapporteras in till myndigheterna. Det är därför svårt att utifrån statistiken beskriva om elever fullföljt intentionen med sina studier. I statistiken räknas elever som avslutat sin utbildning på ett introduktionsprogram, eller som läst ett reducerat nationellt program, inte till kategorin slutförda studier, trots att eleven kan ha fullföljt sin individuella studieplan. Kommuner som har en stor andel elever på introduktionsprogram kan i statistiken därför verka ha sämre resultat.

Yttre faktorer påverkar övergång till arbete och vidare studier

Vad gäller indikatorn om etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier efter gymnasieskolan (A5) finns många yttre faktorer som påverkar och som leder till att vi inte enbart kan se detta som ett mått på prestationer

I varje elevkull är det drygt en femtedel som inte fullföljer sina studier inom fem studieår och därmed inte ingår i statistiken om betyg eller övergång till arbete och studier efter gymnasieskolan.

i gymnasieskolan. Flera studier visar att konjunkturläget vid tidpunkten för inträdet på arbetsmarknaden, liksom bransch och förutsättningar i den regionala eller lokala arbetsmarknaden påverkar ungdomars övergång från gymnasieskola till arbetsliv.⁹ På samma sätt kan högskolans dimensionering av utbildningsplatser påverka övergången till högre studier. Av dessa orsaker ser vi denna indikator som ett indirekt, snarare än direkt, resultatmått för gymnasieskolan.

Eftersom vi vill lyfta fram gymnasieutbildningens inverkan på övergången till arbetslivet och vidare studier utgår beskrivningen från gruppen ungdomar som uppnått slutbetyg från gymnasieskolan. Detta innebär att ungdomar utan slutbetyg inte ingår i redovisningen.¹⁰

Små elevantal ger osäkra uppgifter

Viktigt att notera är att i flera fall baseras de kommunvisa resultaten på ett mycket begränsat elevunderlag. Detta gör att uppgifterna är osäkra och att variationerna i resultat mellan åren kan bli väldigt stora. För dessa kommuner är det särskilt viktigt att analysera sina resultat över tid och inte bara för ett enskilt år. När antalet elever som uppgiften baseras på understiger 30 markeras uppgifter med en asterisk (*) i rapportens tabeller. Uppgifter som omfattar färre än fem elever är exkluderade av sekretesskäl.

I Kolada är det möjligt att ta fram tidsserier för indikatorerna (som i Kolada kallas nyckeltal). Eftersom statistiken från och med läsåret 2013/14 är anpassad för att mäta den reformerade gymnasieskolans resultat är det under en övergångsperiod svårare att få fram tidsserier.

Resultat visar genomsnitt

Statistiken som rapporten bygger på visar genomsnittliga värden för en aktuell redovisningsgrupp. Inom en kommun kan resultaten variera såväl mellan som inom skolor. Redovisning per programtyp döljer också skillnader mellan de enskilda programmen.

Not. 9. Skolverket 2014: *Vad ungdomar gör efter gymnasieskolan – en registerstudie*. Rapport 411. Arbetsförmedlingen 2013: *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden – fokus på unga som varken arbetar eller studerar*.

Not. 10. För uppgifter på nationell nivå om etablering på arbetsmarknaden och övergång till fortsatta studier bland de elever som *inte* fullföljt gymnasieskolan, se <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/gymnasieskola/efter-gymnasieskolan>.

Resultaten i ett internationellt perspektiv

När vi nu granskar resultaten i gymnasieskolan kan vi se att på nationell nivå visar indikatorerna i Öppna jämförelser på en ytterst liten skillnad över tid. Den genomsnittliga betygspoängen har exempelvis varit 14,0 eller 14,1 under många år. Vi måste samtidigt vara medvetna om att vi haft olika betygssystem och läroplaner i gymnasieskolan de senaste åren, vilket begränsar jämförbarheten. Dessutom pekar olika studier på att de målrelaterade betygen, i synnerhet gymnasiebetygen, är påverkade av inflation och att det därför inte är möjligt att använda betygen för att studera kunskapsutvecklingen över tid.¹¹

Vi har i Öppna jämförelser – Grundskola 2015 skrivit om diskrepansen mellan internationella (till exempel PISA och TIMMS) och nationella mätningar. Medan de internationella mätningarna visar på en negativ resultatutveckling bland grundskoleelever har de genomsnittliga meritvärdena samtidigt ökat.

För gymnasieskolans del finns inte lika många internationella mätningar att jämföra den nationella resultatbilden med.

TIMMS Advanced är en studie som omfattar elever på naturvetenskaps- och teknikprogrammen. Studien undersöker deras kunskaper i matematik och fysik. Första gången Sverige deltog i TIMMS Advanced var 1995 då svenska elever presterade mycket väl i fysik och genomsnittligt i matematik. Till den andra omgången år 2008 hade resultaten försämrats kraftigt. I december 2016 presenteras resultaten för den tredje omgången som Sverige har deltagit i.

Sedan har vi studien PIAAC som mäter vuxnas läs- och räknefärdigheter. I PIAAC studeras cirka 100 personer var i olika åldersgrupper. Eleverna i de yngsta åldrarna går antingen i gymnasieskolan eller har precis lämnat denna.

När man undersöker resultaten i PIAAC i förhållande till resultaten i PISA kan man konstatera att de hänger ihop. De åldersgrupper som presterade dåligt i PISA gör det också i PIAAC. Här kan vi dra slutsatsen att gymnasieskolan inte förmår att kompensera för brister i grundskoleutbildningen; den negativa resultatutveckling som märks bland 15-åringar i PISA kvarstår i genomsnitt också när vi ser till förmågor hos unga vuxna i PIAAC.¹²

De få internationella studierna som finns för gymnasieskolan kan alltså indikera en liknande situation som för grundskolan; att det finns en diskrepans mellan internationella och nationella mätningar också i gymnasieskolan även om bilden är fragmentiserad. På nästa sida ger vi en kommentar till detta.

De få internationella studierna som finns för gymnasieskolan kan alltså indikera en liknande situation som för grundskolan; att det finns en diskrepans mellan internationella och nationella mätningar också i gymnasieskolan även om bilden är fragmentiserad. På nästa sida ger vi en kommentar till detta.

Not. 11. Gustafsson, Jan-Eric et al. 2014: *Likvärdighet och kunskapsbedömning i och av den svenska skolan – problem och möjligheter*. SNS Förlag; Skolinspektionen 2014: *Uppenbar risk för felaktiga betyg*. Kvalitetsgranskning, rapport 2014:08.

Not. 12. Gustafsson, Jan-Eric et al. 2014: *Lära för livet? Om skolans och arbetslivets avtryck i vuxnas färdigheter*. SNS Förlag.

Att stärka uppföljningen

Vi bad Per-Arne Andersson, chef på SKL:s avdelning för utbildning och arbetsmarknad att ge sin syn på uppföljningen av gymnasieskolans resultat.

Vad kan vi egentligen säga om gymnasieskolans resultat utifrån internationella och nationella mätningar?

- De nationella resultaten visar på en ytterst liten skillnad över tid i gymnasieskolan samtidigt som de få internationella studierna antyder att det skett en negativ resultatutveckling de senaste åren. PIAAC visar sammantaget på ett positivt resultat men sett till de yngre åldersgrupperna så är resultatutvecklingen bekymmersam.
- Det är samtidigt mer komplicerat med internationella jämförelser för gymnasieskolan än för grundskolan. Gymnasieskolans organisation och struktur skiljer sig mellan olika länder, vilket försvårar internationella jämförelser eftersom det inte blir jämförbara elevgrupper som mäts.
- Eftersom vi inte har motsvarande jämförbarhet med internationella studier har vi svårare att uttala oss om utvecklingen över tid. Vi vet att betygen inte upplevs som tillförlitliga för att mäta kunskapsutvecklingen över tid, och det är självklart problematiskt att denna tilltro saknas. Detta är en utmaning som även OECD lyfter i sin

”De nationella resultaten visar på en ytterst liten skillnad över tid i gymnasieskolan samtidigt som de få internationella studierna antyder att det skett en negativ resultatutveckling de senaste åren.”

Per-Arne Andersson

översyn av den svenska skolan som kom tidigare i år, *Improving Schools in Sweden: An OECD Perspective*.

Öppna jämförelser redovisar inte resultat från nationella prov, trots att de är obligatoriska att genomföra i gymnasieskolan. Resultaten på nationella prov är väldigt närvarande i debatten, varför ingår inte dessa i redovisningen?

- I gymnasieskolan finns det olika obligatoriska prov för de olika programmen, och många kommuner har endast några program i sitt utbud. Men det starkaste skälet är att vi främst ser de nationella proven som ett underlag för bedömning och betygsättning, och inte som en direkt resultatindikator. De nationella provens svårighetsgrad varierar över tid, vilket gör dem mindre lämpade för att mäta resultatutveckling.

”Vi vet att betygen inte upplevs som tillförlitliga för att mäta kunskapsutvecklingen över tid, och det är självklart problematiskt att denna tilltro saknas.”

Eftersom betygen bygger på flera olika underlag finns det också avvikelser mellan betygen och resultaten på de nationella proven, som bland annat kan förklaras av åtgärder som skolan har satt in. Vi ser att det finns olikheter i rättningen, framförallt när eleven ska ange sitt svar i längre text. Dessa problem delar de nationella proven i gymnasieskolan med de nationella proven i grundskolan, så vi har valt att inte heller redovisa dem i Öppna jämförelser – Grundskola. Ett undantag är resultat på de nationella proven i årskurs 3 som vi redovisar eftersom barn i yngre åldrar inte får betyg.

Vilka förbättringar vill SKL se av uppföljningssystemet?

- Vi vill till exempel stärka betygen som värdemätare för resultatutvecklingen i Sverige

och ser att de nationella proven kan bidra till det. De nationella proven styrka är att de hjälper lärarna att konkretisera läroplanerna, låt oss bygga vidare på det. Ge lärare förstärkt bedömningsstöd, för alla årskurser och gärna i alla ämnen/kurser att användas när läraren själv anser att det passar bäst in i undervisningen. Detta skulle stärka betygsättningen. Jag har förhoppningar om att den nuvarande utredningen om de nationella proven, som ska vara klar i mars 2016, utmynnar i förslag som skapar ett bättre nationellt system för resultatuppföljning. Så att vi inte bara behöver förlita oss på de internationella undersökningarna.

”Jag har förhoppningar om att den nuvarande utredningen om de nationella proven, som ska vara klar i mars 2016, utmynnar i förslag som skapar ett bättre nationellt system för resultatuppföljning.”

Hemkommunens ansvar för att följa upp skolgången

I detta kapitel lyfter vi fram uppföljning av gymnasieelevernas skolgång då de är folkbokförda i kommunen men går i en annan huvudmans skola.

Läsåret 2014/15 gick totalt sett drygt 20 procent av gymnasieeleverna i en annan kommuns skola än hemkommunens. Drygt 25 procent i en fristående skola i eller utanför hemkommunen. Nivån har varit densamma de senaste åren, men spridningen är stor mellan olika kommuner och regioner i landet.

För varje elev som går i en annan huvudmans skola betalar hemkommunen en ersättning. I skollagen finns bestämmelser om hur interkommunala ersättningar respektive bidrag till fristående skolor ska bestämmas och beräknas. En förutsättning för att detta regelverk ska fungera är att varje kommun vet i vilken skola var och en av deras folkbokförda elever går.

I skollagen står att varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Av det följer att kommunen på något sätt behöver skapa sig en bild av skolgången för de elever som går sin gymnasieutbildning hos en annan huvudman.

I skollagen står att varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet.

Aktivitetsansvaret kräver koll

Hemkommunens aktivitetsansvar innebär att kommunen ska erbjuda individuella åtgärder till ungdomar under 20 år som inte går eller har fullföljt något av gymnasiets nationella program. Även elever som går på något av introduktionsprogrammen ingår i aktivitetsansvaret, eftersom de inte är nationella

program. I samband med vissa förtydliganden av aktivitetsansvaret infördes vid det senaste årsskiftet dessutom i skollagen en bestämmelse som säger att huvudmannen för en skola ska meddela hemkommunen om en elev utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning.

Sedan 2015 är kommunerna skyldiga att rapportera statistik om ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret till SCB, som samlar in uppgifterna på uppdrag av Skolverket. Ett av syftena med insamlingen är att få ökad nationell kunskap om de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. Kommunerna ska bland annat rapportera in personnummer på dem som omfattas, åtgärder som kommunen genomför, datum då åtgärder inleds och avslutas och orsaker till avslutad aktivitet.

Detta innebär att varje kommun inte bara måste ha koll på vilket program som varje elev folkbokförd i kommunen går. Den behöver också ha koll på vilka ungdomar som inte påbörjar gymnasiet eller avbryter sina studier, och om det finns elever hemmahörande i kommunen som har hög ogiltigt frånvaro. När det gäller det sista är hemkommunen beroende av att rapporteringen från skolan där eleven går fungerar som den ska.

IT-system underlättar uppföljningen

Varje kommun måste veta om ungdomarna folkbokförda i kommunen går i gymnasieskolan, vilken utbildning de går och på vilken skola. Ju högre andel av en kommuns folkbokförda elever som går i en annan gymnasieskola än kommunens egen och ju fler skolor det handlar om, desto större utmaning kan det vara att få till stånd en väl fungerande uppföljning av dessa elevers skolgång.

Många kommuner har gemensamma IT-system där det, baserat på den årliga antagningen, registreras på vilken skola och vilket program en elev går. Dit rapporterar också skolorna eller deras huvudmän förändringar i en elevs skolgång. Det kan handla om byte av studieväg, byte av årskurs, avbrott i studierna, studieuppehåll, byte av skola eller att eleven påtagligt avviker från normal studietakt. Normalt är även fristående skolor och deras huvudmän anslutna till sådana system och rapporterar dit på samma sätt som kommunala. IT-systemen bildar också grund för utbetalningen av ersättningen till huvudmannen för skolan där eleven går, eller så görs utbetalningen rentav automatiskt direkt av systemen.

Väl fungerande IT-system och inrapporteringsrutiner underlättar självklart för hemkommunen i dess uppföljning av elever som går i andra huvudmäns skolor. Men som hemkommun behöver man också utveckla arbetssätt och rutiner för hur man använder informationen i systemen. Här följer ett reportage från Sigtuna kommun, som har hittat sitt sätt att systematiskt följa upp skolgången för de elever som går i andra huvudmäns skolor.

Väl fungerande IT-system och inrapporteringsrutiner underlättar självklart för hemkommunen i dess uppföljning av elever som går i andra huvudmäns skolor.

SIGTUNA KOMMUN

Befolkning: 44 085

Kommungrupp: Pendlingskommun

Antal folkbokförda gymnasieelever:
1 608

Här går eleverna: I september läsåret 2015/16 gick 42,5 procent av eleverna i kommunens egen gymnasieskola Arlandagymnasiet. 22,8 procent gick i en annan kommuns gymnasieskola och 34,7 procent i en fristående gymnasieskola i eller utanför Sigtuna.

Källa: Sigtuna kommun.

Uppföljande skolbesök ger koll på elever från Sigtuna

Vi besöker Sigtunas kommunhus i Märsta en sensommardag i augusti 2015. Där träffar vi Seija Khalifa och Jarmo Repka, båda handläggare på kommunens utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltning. Med runt mötesbordet är Josefine Nettet, som är studie- och yrkesvägledare och arbetar med aktivitetsansvaret för ungdomar upp till 20 år.

Det ska visa sig att detta team tillsammans har stenkoll på kommunens gymnasieungdomar. Både de som går på kommunens egen gymnasieskola Arlandagymnasiet och de som studerar på annat håll. Det är just de senare, det vill säga utpendlande elever, som vårt samtal kretsar kring. De eleverna är många. Läsåret 2015/16 finns det cirka 1 600 gymnasieelever folkbokförda i Sigtuna och av dem går uppåt 60 procent i andra kommuners skolor eller i fristående skolor.

Började i mindre skala

Nyckeln till kommunens koll på skolgången för utpendlande gymnasieelever är uppföljande skolbesök. Det innebär att kommunen systematiskt och strukturerat helt enkelt besöker de gymnasieskolor där det går elever som är folkbokförda i Sigtuna.

– Syftet med våra uppföljande skolbesök är att få veta hur våra ungdomar har det. Att de går i skolan, att det funkar bra där de går och att de får den utbildning som de blivit antagna till och som vi betalar för. Det ansvaret har vi som hemkommun,

säger Seija Khalifa som är den som oftast förbereder och genomför besöken.

Det hela började runt 2011 med att kommunen i mindre skala besökte skolor där det gick elever med särskilda behov hemmahörande i Sigtuna, till exempel elever på något av introduktionsprogrammen. Kommunen såg och ser det fortfarande som extra viktigt att följa upp skolgången för dessa elever och att de får de stödinsatser som de behöver. Handlar det om omfattande stödinsatser betalar hemkommunen

”Syftet med våra uppföljande skolbesök är att få veta hur våra ungdomar har det. Att de går i skolan, att det funkar bra där de går och att de får den utbildning som de blivit antagna till och som vi betalar för.”

Jarmo Repka och Seija Khalifa. På bilden saknas Josefine Nesset.

dessutom en extra ersättning till skolan, så kallat tilläggsbelopp, och då finns det extra stor anledning att följa upp att insatserna också görs.

Efter något år bestämde man sig för att utvidga skolbesöken till att generellt besöka skolor där det finns elever från kommunen. Det är många skolor det handlar om, uppåt hundra stycken. Målet är att inom en treårsperiod besöka flertalet av de skolor, både kommunala och fristående, där det finns elever från Sigtuna. Under 2014 genomfördes 20 besök.

”Idag får vi i stort sett samma dag som du blir folkbokförd här information om vem du är, var du bor och i vilken skola du går.”

Gemensam databas ger bra koll

Vilken skola och utbildning som eleverna folkbokförda i Sigtuna går på ser kommunen i den länsgemensamma ungdoms- och elevdatabasen UEDB. Där syns också när elever byter skola eller studieväg och när elever avbryter sin gymnasieutbildning. Databasen har skapats av Kommunförbundet Stockholms Län, KSL, och är en del av det samarbete kring gymnasieskolan som finns mellan kommunerna i länet. UEDB, som varit igång sen 2012, gör att Sigtuna har bra koll på var dess elever går och om det händer något under deras studiegång.

- Tidigare hände det att vi plötsligt fick anspråk på ersättning från skolor som vi inte visste att vi hade elever på. Eller så visste vi inte att de var folkbokförda hos oss. Vi hade helt enkelt inte tillräckligt bra koll på vilka som var våra ungdomar och var de gick, säger Jarmo Repka.

I databasen syns också snabbt om en elev flyttar in eller ut från en kommun och alltså byter hemkommun. Något som det i tidigare kunde ta flera månader innan kommunen upptäckte.

- Idag får vi i stort sett samma dag som du blir folkbokförd här information om vem du är, var du bor och i vilken skola du går, fortsätter Jarmo Repka.

Innevarande läsår kommer man även förbättra sitt arbete med att följa upp själva resultatet av elevernas utbildning. Detta har blivit administrativt möjligt genom att Universitets- och högskolerådet numera skickar information direkt till UEDB om vilka elever som har nått sin examen.

- Detta är viktigt i vårt arbete med uppföljande skolbesök. Det ger oss indikationer om vilka skolor som ”får igenom” sina elever. Det är i sin tur en kvalitetssäkring för oss som hemkommun, att elever som påbörjar sina studier i en viss skola även får sin examen, menar Seija Khalifa.

Rutiner för vilka skolor som besöks

Som nämnts finns eleverna hemmahörande i Sigtuna på många skolor. Det gör att kommunen behöver systematisera vilka skolor de besöker och på vilka grunder det sker. Detta finns det dokumenterade rutiner för i form av en checklista.

Högst prioriterat är att besöka de fristående skolor som ligger i Sigtuna och som kommunen i egenkap av lägeskommun har rätt till insyn i enligt skollagen. Det finns i dagsläget två sådana skolor, Praktiska Gymnasiet Märsta och Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket. Den senare är en internatskola, men eleverna folkbokförda i Sigtuna som går där är så kallade dagelever.

Andra grunder för att besöka en skola är att den tagit emot elever med särskilda behov, att den har elever inskrivna på något av introduktionsprogrammen eller att där helt enkelt går många elever hemmahörande i Sigtuna. Därtill kommer besök som föranleds av att en skola fått kritik av Skolinspektionen eller att Sigtuna själv fått signaler om att det är problem kring en enskild elevs skolgång. Det förekom-

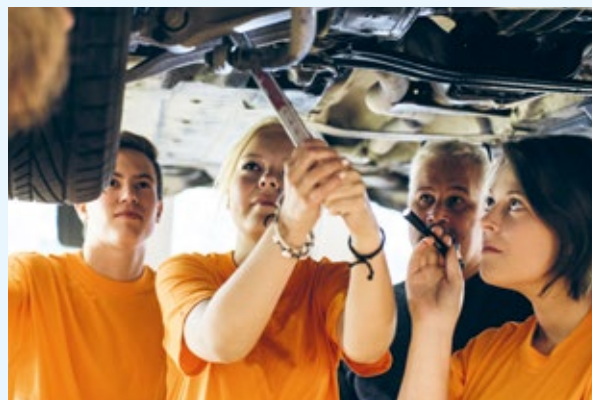
mer också att kommunen återvänder till skolor som man tidigare besökt, till exempel om det vid det tidigare besöket framkom sådant som behöver följas upp. Något annat som kan föranleda återbesök på en skola är att där går flera elever i behov av särskilt stöd och som det utgår tilläggsersättning för.

Checklista för hur besöken går till

Kommunen har också tagit fram en checklista för hur själva besöken går till. Oftast inleds de med en allmän presentation av skolan av rektorn. Därefter har man en gemensam genomgång av skolgången för de elever på skolan som är hemmahörande i Sigtuna.

- Handlar det om elever på nationella program och vars utbildning rullar på utan problem så betas det av snabbt. Sen går vi en rundtur på skolan och ser då till att träffa och prata med elever från oss. Det brukar ge en rätt bra bild av hur de har det, om de trivs och så, säger Seija Khalifa.

I de fall som besöket föranleds av skolsituationen för en enskild elev har Seija ofta med sig Josefine vid besöken. Då har de mer ingående samtal med skolans ledning eller personal om situationen för den aktuella eleven. Besökarna från Sigtuna ber då att få se elevens individuella studieplan, eventuellt åtgärdsprogram och annan skriftlig dokumentation avseende den aktuella eleven och så för man en dialog med skolan utifrån detta. Normalt är eleven själv och dess föräldrar med på ett sådant möte. Ibland kan det handla om att eleven överväger att byta studieväg, och då

”Hög frånvaro är en signal om att eleven ligger i riskzonen för att avbryta sina studier. Ju tidigare vi får signaler om att en elev har hög frånvaro desto bättre beredskap kan vi ha för att fånga upp eleven inom ramen för aktivitetsansvaret.

är Josefines roll som studie- och yrkesvägledare extra viktig.

Efter skolbesöken skrivs minnesanteckningar om vad som framkommit under besöket. Om besöket har föranletts av ett enskilt elevärende där skolan behöver vidta åtgärder skrivs ett mer formellt protokoll.

Elevfokus gör att besöken tas emot väl

Vad blir då reaktionerna från skolorna när teamet från Sigtuna kommer på sina besök? Finns det inte risk att skolorna ser besöken som att Sigtuna kommer och granskar och kontrollerar ungefär som Skolinspektionen gör? Den risken kanske finns, men det är inte så besöken uppfattas. Tvärtom tas de väl emot. Teamet i Sigtuna tror att en stor förklaring till det är att besöken har ett tydligt fokus på eleverna. Kommunen åker inte till skolorna för att kontrollera eller leta brister, utan för att de vill veta hur deras elever har det.

- Vi kan inte kräva att vi får komma till alla skolor. Men vi har aldrig varit med om att en skola säger att vi inte får komma. Aldrig någonsin. Tvärtom ser de mycket positivt på att vi gör de här besöken och att vi är intresserade av deras skola. Jag har aldrig uppfattat att någon tycker att vi är på en skola för att ”snoka”, säger Seija Khalifa.

Frågetecken löser sig oftast på plats

Vad gör då Sigtuna om de under ett besök upptäcker brister på en skola, antingen generella brister eller att en enskild elevs skolgång brister?

Om det är något riktigt allvarligt eller anmärkningsvärt kontaktar kommunen Skolinspektionen och frågar vad de vet, exempelvis om det är någon anmälan mot skolan under utredning. Eller så kontaktar man någon av sina grannkommuner och frågar om även de fått signaler om brister. De har elever på ungefär samma skolor så Sigtuna samarbetar en hel del med dem. Ibland är kollegor från grannkommunerna med på de uppföljande skolbesöken eftersom de också har elever där.

Det händer också att teamet efter ett skolbesök där de upptäckt konstigheter vänder sig till skolans huvudman för ett samtal. Men det är sällan det går så långt. De flesta frågetecken som föranleder ett besök eller uppdragas vid ett besök reds ut på plats med skolan. Genom att man helt enkelt samtalar med varandra.

Skärpt bevakning av hög frånvaro

Sigtuna har alldeles nyligen börjat arbeta mer med bevakningen av elever som har hög frånvaro. Bakgrunden är de skärpta regler för kommunens aktivitetsansvar som infördes vid det senaste årsskiftet.

- Hög frånvaro är en signal om att eleven ligger i riskzonen för att avbryta sina studier. Ju tidigare vi får signaler om att en elev har hög frånvaro desto bättre beredskap kan vi ha för att fånga upp eleven inom ramen för aktivitetsansvaret. Och skolorna är ju skyldiga att rapportera hög frånvaro till oss som hemkommun, påminner Josefine Nettet.

För att underlätta den rapporteringen har Sigtuna på sin hemsida en blankett för anmälan om hög frånvaro som skolor ska använda. Kommunen bifogar även blanketten när de inför varje år skickar ut beslutet om ersättningen för de olika programmen till skolorna. Ett önskemål är dock att det på sikt ska bli möjligt för skolorna att rapportera in hög frånvaro direkt till den gemensamma databasen UEDB.

”Att vi jobbar nära ihop de här tre funktionerna innebär att vi snabbt fångar upp eleverna.”

Bättre beredskap för skolnedläggningar

De uppföljande skolbesöken har också blivit ett led i att hålla beredskap om en skola där kommunen har elever läggs ner. Det är inte så vanligt, men det har hänt och kommer sannolikt hända igen. För några år sen stängdes med kort varsel en fristående gymnasieskola inriktad mot yrkesprogram i Uppsala. Det gick 25 elever från Sigtuna där.

- Det var första gången vi var med om att en fristående gymnasieskola med många elever från oss lade ner. Det blev ett jättejobb att se till att eleverna kunde fortsätta sin utbildning någon annanstans. Då lärde vi oss att om en skola stänger så måste vi ha en plan för vad vi gör med eleverna. Med det arbetssätt som vi har nu med de uppföljande skolbesöken så är vi mer förberedda, säger Seija Khalifa.

Att det brister på en skola märks ofta genom att förhållandevis många elever byter från den skolan till en annan. Det måste inte vara, men kan vara, en signal om att skolan ligger i riskzonen för att läggas ner. Andra signaler om att en skola kan komma att läggas ner är lågt söktryck till skolan och återkommande förelägganden från Skolinspektionen.

Jobbar nära varandra

Hur mäktar då Sigtuna med att besöka alla dessa skolor, det måste gå åt en hel del tid till det? Har kommunen avsatt särskilda resurser för detta arbetssätt?

Möjligen indirekt i så fall. Ett medvetet beslut som kommunen fattat är att inrätta en särskild tjänst för att arbeta med ekonomi och statistik kring ut- och inpendlande elever. I samma tjänst ingår också att följa elevströmmarna i bredare bemärkelse, till exempel att analysera trender över tid avseende vilka skolor och program som både ut- och inpendlande elever väljer.

När Jarmo anställdes för detta så kunde Seija lägga mer tid på att förbereda och genomföra de uppföljande skolbesöken. Så visst, på det sättet har det skett en resursförstärkning. Men det är ingen i teamet som arbetar heltid med skolbesöken. Däremot jobbar teamet nära varandra, och det gör mycket.

- Att vi jobbar nära ihop de här tre funktionerna innebär att vi snabbt fångar upp eleverna.

Jarmo och jag vinner mycket på en så enkel sak som att vi sitter i samma rum. Om jag till exempel ser att en skola har rapporterat hög frånvaro för en elev så behöver jag bara lyfta på huvudet för att be Jarmo kolla i UEDB hur elevens skolgång har sett ut hittills, till exempel om eleven har bytt skola eller program nyligen. Det är värdefull information för att bedöma om vi ska göra ett uppföljande skolbesök, säger Seija Khalifa.

På samma sätt fungerar det om Jarmo ser i UEDB att en elev avregistrerats från en skola utan att skrivas in på en ny. Det innebär sannolikt att eleven har hoppat av gymnasiet, och då får Josefine snabbt information om det och kan ta kontakt med eleven inom ramen för aktivitetsansvaret.

Vi från SKL som besöker teamet i Sigtuna slås av att det hela låter så enkelt.

- Men det är enkelt! Vi använder bara oss själva på ett bra sätt, summerar Seija Khalifa.
- Och så har vi utarbetade rutiner, fyller Jarmo Repka i.

Internationell utblick

I förra årets Öppna jämförelser – Gymnasieskola berättade vi om projektet Plug In som pågick mellan 2012-2015 i fem regioner i Sverige. Sedan dess har projektet avslutats och utvärderats och ett nytt treårigt projekt, Plug In 2.0, har sjuösatts. Precis som sin föregångare leds det av SKL och finansieras huvudsakligen av medel från Europeiska Socialfonden (ESF). Denna gång är det kommuner i sex regioner i Sverige som deltar.

Att ungdomar avbryter sin skolgång på gymnasienivå är ett problem som Sverige delar med många andra länder, däribland våra grannländer runt Östersjön. Även där arbetar man med att förebygga och komma till rätta med avhopp, och det finns mycket att lära av varandra. I detta kapitel lyfter vi fram det internationella samarbetet School to work.

School to work tar sin utgångspunkt dels i den så kallade Europa 2020-strategin och dess arbete för att minska skolavhopp, dels i den så kallade Östersjöstrategin. Den senare bygger på en överenskommelse mellan östersjöländerna om ett fördjupat samarbete där länderna och deras regioner gemensamt möter de utmaningar som de står inför.

School to work har bland annat som målsättning att sprida framgångsrika metoder för att förebygga och komma till rätta med avhopp från skolan. Samarbetet sker kring fem temaområden, vilket illustreras i figur 5.

Inom varje temaområde sker samarbete i olika former mellan regioner, kommuner, enskilda skolor och statliga myndigheter. Sammanlagt deltar 35 aktörer från de olika länderna i School to work.

School to work har bland annat som målsättning att sprida framgångsrika metoder för att förebygga och komma till rätta med avhopp från skolan.

FIGUR 5. Fem temaområden i School to work

GYMNASIEUTBILDNING FÖR NYANLÄNDA I SVERIGE

Under de senaste åren har antalet nyanlända elever i den svenska skolan ökat. Merparten av de som anländer sent under grundskoletiden eller under gymnasietiden börjar på språkin introduktion, som är ett av gymnasieskolans introduktionsprogram. Antalet elever som började på språkin introduktion ökade med 34 procent mellan läsåren 2011/12 och 2014/15.

School to work är den internationella delen av Plug In 2.0. Det innebär att de svenska regioner och kommuner som deltar i Plug In 2.0 anmäler sig till ett eller flera av de fem temaområdena och ingår i dess arbetsgrupper. Det blir ett sätt att genom erfarenhetsutbyte utveckla det egna arbetet, men också att sprida kunskap och resultat från det till andra länder.

Extra stor risk för avhopp bland nyanlända

Skolavhopp är särskilt vanliga bland nyanlända ungdomar från länder utanför EU. Statistik visar att dessa löper mer än dubbelt så stor risk att lämna skolan i förtid jämfört med ungdomar från ett EU-land. Enligt statistik från EU-kommissionen har 25 procent av icke EU-medborgare i åldern 18-24 avbrutit sin utbildning i förtid, jämfört med 10 procent av de med medborgarskap i ett EU-land.¹³ Detta ska sättas i relation till att EU-länderna har satt upp som gemensamt mål att graden av tidiga studieavbrott ska ha minskat till under 10 procent år 2020.

Det visar på vikten av att hitta verkningfulla metoder för att få fler nyanlända ungdomar att fullfölja sina studier. I Sverige pågår det i flera kommuner och regioner ett utvecklingsarbete kring detta, bland annat inom ramen för Plug In 2.0. Så sker även i andra länder, och nedan följer ett exempel.

Not. 13. Eurostat news release 145/2015 - 21 augusti 2015.

Mentorskap på skolor i Hamburgs utsatta områden

I den tyska delstaten och staden Hamburg pågår sedan ett par år tillbaka ett omfattande utvecklingsprojekt inriktat på skolor i bostadsområden som utmanas av hög arbetslöshet, där en stor del av befolkningen lever under fattigdomsgränsen och där många har bristande kunskap i tyska. Det har ännu inte gjorts någon formell utvärdering av satsningen, men de uppföljningar som har gjorts så här långt visar på positiva effekter. Satsningen är ett av flera projekt som ingår i samarbetet School to Work och dess fokusområde om förebyggande insatser.

En del av detta projekt går ut på att skapa ett mentorssystem i skolorna. Det finns tre typer av mentorskapsaktiviteter:

- ▶ **Föräldramentorskap.** Detta handlar om att föräldrar med annat modersmål än tyska, men som har levt länge i Tyskland, stöttar föräldrar som nyligen anlänt till Hamburg. Det kan handla om att förklara hur skolsystemet i Hamburg fungerar och att prata om vikten av att som förälder stötta sitt barn i dess skolgång. Exempelvis genom att prata om hur viktigt det är att gå i skolan och utbilda sig. Mentorerna hjälper även till som tolkar vid bland annat föräldramöten och öppet hus-dagar.
- ▶ **Elevmentorskap.** Här handlar det om att en äldre elev är mentor för en yngre nyanländ elev. Den äldre eleven kan exempelvis introducera den yngre i hur det fungerar på skolan, vad man ska ha med sig till skolan, ordningsregler och liknande. Det kan också handla om att stötta den nyanlända eleven när det gäller studieteknik.
- ▶ **Mentorskap av utomstående volontärer.** Detta går ut på att en volontär från en frivilligorganisation tillhörande civilsamhället blir mentor åt en nyanländ elev. Inom detta mentorskap ligger fokus på personlig utveckling, att ge eleven ökad kännedom om hur närsamhället fungerar och att ge vägledning inför fortsatta studier eller val av yrkesutbildning.

GYMNASIEUTBILDNING FÖR NYANLÄNDA I SVERIGE

Språkintröduktion omfattar en heterogen elevgrupp med varierande skolbakgrund. För att möta elevernas behov och förutsättningar måste språkintröduktion ha en hög grad av flexibilitet och individuella lösningar. Hur skolan lyckas med detta påverkar elevernas motivation. Studie- och yrkesvägledningen och den individuella studieplanen är central för att eleverna ska kunna formulera mål för framtida utbildning och yrkesliv.

Se även SKL och Skolverket 2015: *Skolgång för nyanlända elever. Exempel och inspiration från kommuner.*

Regelbundna möten med de deltagande skolorna och projektledningen på regional nivå bidrar till att utveckla strategier och fungerar som en plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyten.

De 27 skolor som deltar i projektet bedömer själva väljer vilken typ av mentorskap de ska satsa på. Mentorerna får en särskild utbildning utifrån behoven och utmaningarna som finns på den skola de knyts till. Utbildningen innehåller också mer allmänna delar om till exempel hur utbildningssystemet i Hamburg fungerar och hur man som mentor kan tipsa nyanlända om vad som finns att göra i grannskapet när det gäller föreningsliv och fritidsaktiviteter. Under projektets första år har omkring 150 föräldrar och 120 elever utbildats till mentorer.

På varje deltagande skola finns en projektansvarig lärare. Även dessa går en utbildning som innehåller bland annat projektledning, interkulturell kommunikation och hur man arbetar motivationsskapande. Regelbundna möten med de deltagande skolorna och projektledningen på regional nivå bidrar till att utveckla strategier och fungerar som en plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyten.

Läs mer om projektet på hamburg.de/schulmentoren

BILAGA 1

Det här är indikatorerna

I tabellbilagan till Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2015 redovisar vi indikatorer för landets 290 kommuner. Tabellbilagan finns i excelformat på www.skl.se/ojgymnasieskola. Med utgångspunkt i skolans styrdokument och tillgången till officiell statistik har vi valt ut ett antal indikatorer för att beskriva skolans verksamhet med huvudfokus på elevernas resultat. Resultatindikatorerna presenteras utifrån två olika kommunperspektiv:

Lägeskommunsperspektivet för kommunala skolors resultat i respektive kommun. Till kommunala skolor räknas också skolor som drivs av kommunalförbund.

Hemkommunsperspektivet omfattar alla folkbokförda elever i kommunen oavsett vilken huvudman de går i skola hos.

Samtliga resultatindikatorer går att bryta ner på kön och med ett undantag (indikator A5 om etablering och studier två år efter gymnasieskolan) också på programtyp för nationella program.

Till *yrkesprogram* räknas barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, hantverksprogrammet, hotell- och turismprogrammet, industritekniska programmet, naturbruksprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. Även riksrekryterande utbildningar med egna examensmål ingår här.

Till *högskoleförberedande* program räknas ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet samt teknikprogrammet. Även den internationella utbildningen International Baccalaureate ingår i uppgift om andel elever med examen respektive grundläggande högskolebehörighet inom tre år (A1, A1Modell samt A1b och A3).

Här följer en förteckning över samtliga indikatorer som finns med i Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2015. Viktigt att tänka på är att många indikatorer har ändrats, bland annat till följd av gymnasiereformen Gy 2011. Detta innebär att de inte fullt ut är jämförbara med motsvarande indikatorer i tidigare upplagor. Därför har årets tabellbilaga inte pilar som visar förändring i relation till föregående år. Uppgifter som baseras på färre än 5 elever redovisas inte av sekretesskäl. För indikatorerna som visar modellberäknade värden redovisas endast uppgifter som baseras på minst 30 elever. Detta för att skattningarna annars bedömts vara för osäkra. Statistiken går också att hämta på kolada.se.

Resultatindikatorer (hemkommun och kommunala skolor)

Indikator	Definition	Kommentar
A1. Gymnasieelever med examen inom 3 år, andel (%)	<p>Indikatorn avser andelen elever med examen inom 3 år bland nybörjare i år 1 den 15 oktober 2011 (i totalen ingår introduktionsprogram). Indikatorn visar den utbildning där eleven påbörjade sina studier. Personer med tillfälligt personnummer eller skyddad identitet har exkluderats ur redovisningen eftersom de inte är möjliga att följa över tid.</p> <p>För en yrkesexamen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända. Eleven ska ha godkänt i svenska 1, eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Eleven ska också ha godkänt i 400 poäng av de programgemensamma ämnena (rektor har utrymme att inom ramen för individuellt anpassat program byta ut kurser i programgemensamma ämnen). Dessutom ska eleven ha ett godkänt gymnasiearbete.</p> <p>För en högskoleförberedande examen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända. Eleven ska ha godkänt i svenska 1, 2 och 3 eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 samt matematik 1. Dessutom ska eleven ha ett godkänt gymnasiearbete.</p> <p>Källa: SCB.</p>	<p>Uppdaterad indikator.</p> <p>Måttet på genomströmning har anpassats till den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011, och utgår från andelen elever som uppnått examen inom tre år. Till skillnad från tidigare år ingår även elever som påbörjat sin utbildning på ett introduktionsprogram.</p>
A1. Modell. Gymnasieelever med examen inom 3 år, andel (%), modellberäknat värde.	<p>Indikatorn avser endast kommunala skolor utifrån deras lägeskommun. Till kommunala skolor räknas också skolor som drivs av kommunalförbund.</p> <p>Uppgiften baseras på en regressionsmodell framtagen av SCB på uppdrag av SKL för att ta hänsyn till olika kommuners skilda socioekonomiska förutsättningar utifrån bakgrundsfaktorer hos eleverna i de kommunala skolorna. De förklarande variablerna är föräldrarnas utbildningsnivå, föräldrarnas inkomst, kön och behov av ekonomiskt bistånd. Förklaringsgraden är 54 procent</p> <p>Källa: SCB.</p>	<p>Uppdaterad indikator. Modifierad viktning och innehåll se sida 16.</p>
A1b. Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, andel (%)	<p>Indikatorn avser andelen elever med examen eller studiebevis om 2 500 poäng inom 3 år bland nybörjare i år 1 den 15 oktober 2011 (i totalen ingår introduktionsprogram). Indikatorn visar den utbildning där eleven påbörjade sina studier. Personer med tillfälligt personnummer eller skyddad identitet har exkluderats ur redovisningen eftersom de inte är möjliga att följa över tid.</p> <p>För mer information om examenskrav se definition för A1 ovan.</p> <p>Studiebevis om 2 500 poäng innebär att en elev har blivit betygssatt med fullständigt nationellt program fast betygen räcker inte till examen. .</p> <p>Källa: SCB och Siris</p>	<p>Uppdaterad indikator. Kompletterande mått till A1.</p>

A2. Gymnasieelever med examen inom 4 år, andel (%)	Motsvarar A1, A1 Modell respektive A1b fast inom 4 år.	Publiceras i Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2016 när data om elever som läst enligt dem reformerade gymnasieskolan (Gy 2011) finns tillgänglig.
A2. Modell. Gymnasieelever med examen inom 4 år, andel (%), modellberäknat värde	Nyckeltal för andel elever som läst enligt tidigare gällande gymnasieskola och fått slutbetyg läsåret 2013/14 finns att hämta i Kolada.	
A2b. Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år, andel (%)		
A3. Gymnasieelever med grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, andel (%)	Indikatorn avser andelen elever med grundläggande behörighet till högskola och universitet inom 3 år bland nybörjare i år 1 den 15 oktober 2011 (i totalen ingår introduktionsprogram). Indikatorn visar den utbildning där eleven påbörjade sina studier. Personer med tillfälligt personnummer eller skyddad identitet har exkluderats ur redovisningen eftersom de inte är möjliga att följa över tid. En gymnasieexamen från ett högskoleförberedande program ger också grundläggande behörighet till högskola. En yrkesexamen ger inte automatiskt grundläggande behörighet, men kan kompletteras med behörighetsgivande kurser. Dessa kurser är: svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6.	Uppdaterad indikator. Behörighetskriterier för elever som läst enligt den reformerade gymnasieskolan (Gy 2011). Elever som påbörjat sin utbildning på introduktionsprogram ingår. Från 2016 kommer denna indikator vara på fyra år.
Källa: SCB.		
A4. Genomsnittlig betygspoäng för gymnasieelever med examen eller studiebevis	Indikatorn avser genomsnittlig betygspoäng bland gymnasieelever med examen eller studiebevis om 2 500 poäng under läsåret 2013/14. Summan av kursernas poäng viktade med betyg dividerat med total kurspoäng för eleven, exklusive utökad kurs. Vikt för betygen är F=0, E=10, D=12,5 C=15, B=17,5 och A=20. Endast betygsatta kurser är medräknade. Gymnasiearbetet ingår ej. Symbolerna ♀ och ♂ visar vilket kön av kvinnor (♀) och män (♂) som har högst genomsnittlig betygspoäng.	Uppdaterad indikator. Har anpassats till den nya betygsskalan enligt den reformerade gymnasieskolan (Gy 2011).
Källa: SCB och Skolverket.		
A4. Modell. Genomsnittlig betygspoäng för gymnasieelever med examen eller studiebevis, modellberäknat värde.	Indikatorn avser endast kommunala skolor utifrån deras lägeskommun. Till kommunala skolor räknas också skolor som drivs av kommunalförbund. Uppgiften baseras på en regressionsmodell framtagen av SCB på uppdrag av SKL för att ta hänsyn till olika kommuners skilda socioekonomiska förutsättningar utifrån bakgrundsfaktorer hos eleverna i de kommunala skolorna. De förklarande variablerna är föräldrarnas utbildningsnivå, föräldrarnas inkomst, kön och behov av ekonomiskt bistånd. Förklaringsgraden är 45 procent.	Uppdaterad indikator. Modifierad viktning och innehåll, se sida 16.
Källa: SCB.		

A5. Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, andel (%)	<p>Indikatorn avser andelen av eleverna i kommunen med slutbetyg eller motsvarande 2010/11 (år T-2) som antingen har en etablerad ställning på arbetsmarknaden eller studerar 2013 (år T), inklusive individuella program. Kommun gäller den skola där eleven fullföljde gymnasieskolan (kommunala skolor) respektive var folkbokförd 2011 (hemkommun).</p> <p><i>Etablerad på arbetsmarknaden</i> Arbetsinkomst på minst 178 900 kr, sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad), inga händelser som indikerar arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning. .</p> <p>Studierande är här en sammanslagen kategori av högskolestuderande och övriga studierande.</p> <p><i>Studier på högskola/universitet</i> Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen aktuellt år och erhållit någon form av studieersättning samma år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden.</p> <p><i>Studier på annan studiemedelsberättigad utbildning än högskola/universitet</i> Erhållit någon form av studieersättning (för till exempel studier i Komvux och folkhögskola) under aktuellt år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande.</p> <p>Indikatorn utgår från måttet etableringsstatus som utöver de tre kategorierna som vi redovisar också omfattar tre ytterligare (osäker ställning, svag ställning samt individer som varken arbetar eller studerar).</p>	Uppdaterad indikator. Tidigare år har vi beskrivit etablering på arbetsmarknaden efter 2 år och studier på högskola/universitet efter 3 år, nu har vi samordnat dessa så att de har samma referenstidpunkt. Statistiken finns endast på totalnivå för hem- respektive lägeskommun och inte per programtyp.
---	--	--

Källa: SCB.

A5. Varav. Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, andel (%)	Se definition och källa ovan.	Se kommentar ovan.
A5. Varav. Ungdomar som studerar på annan studiemedelsberättigad utbildning än högskola/universitet 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, andel (%)	Se definition och källa ovan.	Se kommentar ovan.
A5. Varav. Ungdomar som studerar på högskola/universitet 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, andel (%)	Se definition och källa ovan.	Se kommentar ovan.

Ekonomiindikatorer (hemkommun)

Indikator	Definition	Kommentar
B1. Nettokostnad per gymnasieelev	<p>Kommunens samtliga kostnader för gymnasieskola minus intäkter utslaget per elev som är folkbokförd i kommunen. Den nettokostnad som vi redovisar är för året 2013.</p> <p><i>Kostnader för dagliga resor och inackordering per elev</i> Kommunens totalkostnad för dagliga resor och inackordering per elev som är folkbokförd i kommunen. Den nettokostnad som vi redovisar är för året 2013.</p> <p>Källa: SCB och SKL</p>	<p>Uppdaterad indikator.</p> <p>Har gjorts om till 1-årsdata istället för 3-års genomsnitt för att tydligare kunna följa årets resultat samt förändringar över tid. Uppgifter om lokalkostnader per elev utgår.</p>
B2. Standardkostnad per gymnasieelev	<p>Standardkostnaden används i kostnadsutjämnningen i det kommunala utjämnningssystemet och är tänkt att spegla den kostnad som kommunen skulle ha givet sin struktur om verksamheten bedrevs med en för riket genomsnittlig ambition och effektivitet. Att jämföra avvikelserna från standardkostnaden kan ge en mer rättvis bild än att jämföra kommunernas nettokostnader då kommunernas struktur eller förutsättningar är väldigt olika. Stora avstånd leder exempelvis till högre kostnader för de elever som inte har möjlighet att bo i hemkommunen. Kostnaderna varierar också beroende på vilka program som eleverna väljer. De strukturella faktorer som beaktas är ungdomar i åldrarna 16-18 år, programvalsfaktor och bebyggelsestruktur.</p> <p>Källa: SCB och SKL</p>	<p>Uppdaterad indikator.</p> <p>Har gjorts om till 1-årsdata istället för 3-års genomsnitt för att tydligare kunna följa årets resultat samt förändringar över tid.</p>
B3. Avvikelse från standardkostnad	<p>Indikatorn visar hur kommunens faktiska kostnad avviker från dess standardkostnad, den modellberäknade kostnaden enligt ovan. En positiv avvikelse från standardkostnaden innebär att kommunen har en kostnadsnivå som är högre än vad strukturen motiverar, medan en negativ avvikelse innebär att kommunen har en kostnadsnivå som är lägre än vad strukturen motiverar.</p> <p>Källa: SCB och SKL</p>	<p>Uppdaterad indikator.</p> <p>Har gjorts om till 1-årsdata istället för 3-års genomsnitt för att tydligare kunna följa årets resultat samt förändringar över tid.</p>

Personalindikatorer (kommunla skolor)

Indikator	Definition	Kommentar
C1. Lärare med pedagogisk högskoleexamen i kommunal gymnasieskola belägen i kommunen, andel (%)	Andel lärare, omräknat till heltidstjänster, som har lärarexamen, förskollärarexamen eller fritidspedagogexamen och som fått examensbevis utfärdat (med dessa har likställts personer som tidigare förklarats behöriga till statligt reglerade lärartjänster och personer som haft förordnande som behörig lärare). Källa: Skolverket (Siris).	Ny indikator. Motsvarande uppgifter för grundskolan finns sedan tidigare i Öppna jämförelser – Grundskola.
C2. Elever/lärare (heltidstjänst) i kommunal gymnasieskola belägen i kommunen, antal	Elever/lärare (heltidstjänst) i gymnasieskola belägen i kommunen. Källa: Skolverket (Siris).	Ny indikator. Motsvarande uppgifter för grundskolan finns sedan tidigare i Öppna jämförelser – Grundskola.

Bakgrundsindikatorer

Indikator	Definition	Kommentar
D1. Folkmängd	Total folkmängd den 31 december 2013. Källa: SCB.	Ingen förändring från föregående år.
D2. Skattesats	Total. Den totala skattesatsen i procent som löntagaren betalar till kommunen och landstinget 2013. Kommunal. Den totala skattesatsen i procent som löntagaren betalar till kommunen 2013 Källa: SCB.	Ingen förändring från föregående år.
D3. Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%)	Andelen förstagångsväljare, folkbokförda i kommunen, som röstade i kommunfullmäktigevalet 2014. Källa: SKL	Ny indikator (tillfällig). Ingår året efter valåret 2014.

D4. Kommungrupp	<p>➤ Sveriges Kommuner och Landstings tillämpar från den 1 januari 2012 denna kommungruppsindelning.</p> <p>➤ 1. Storstäder (3 kommuner)</p> <p>Kommuner med en folkmängd som överstiger 200 000 invånare.</p> <p>➤ 2. Förortskommuner tillorstäder (38 kommuner)</p> <p>Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon avorstäderna.</p> <p>➤ 3. Större städer (31kommuner)</p> <p>Kommuner med 50 000-200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent.</p> <p>➤ 4. Förortskommuner till större städer (22 kommuner) Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i en annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av de större städerna i grupp 3.</p> <p>➤ 5. Pendlingskommuner (51 kommuner)</p> <p>Kommuner där mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till en annan kommun.</p> <p>➤ 6. Turism- och besöksnäringkommuner (20 kommuner)</p> <p>Kommuner där antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och campingar överstiger 21 per invånare eller där antalet fritidshus överstiger 0,20 per invånare.</p> <p>➤ 7. Varuproducerande kommuner (54 kommuner)</p> <p>Kommun där 34 procent eller mer av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år är sysselsatta inom tillverkning och utvinning, energi och miljö samt byggverksamhet (SNI2007).</p> <p>➤ 8. Glesbygdskommuner (20 kommuner)</p> <p>Kommun med en tätortsgrad understigande 70 procent och mindre än åtta invånare per kvadratkilometer.</p> <p>➤ 9. Kommuner i tätbefolkad region (35 kommuner) Kommun med mer än 300 000 personer inom en radie på 112,5 kilometer.</p> <p>➤ 10. Kommuner i glesbefolkad region (16 kommuner) Kommun med mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.</p>	Ingen förändring från föregående år.
-----------------	--	--------------------------------------

Källa: SKL.

D5. Gymnasieelever totalt, antal per hemkommun	<p>Antal elever i gymnasieskola som är folkbokförda i kommunen, oavsett var dessa går i skola. Uppgiften avser läsår mätt 15 oktober.</p> <p>Källa: Skolverket (Jämförelsetal).</p>	<p>Ny indikator.</p> <p>Motsvarande uppgifter för grundskolan finns sedan tidigare i Öppna jämförelser - Grundskola.</p>
--	---	--

D6. Gymnasiefrekvens, andel (%)	<p>Antal elever 16-18 inskrivna i gymnasieskolan den 15 oktober i kommunen dividerat med antal ungdomar 16-18 år i kommunen den 15 oktober.</p> <p>Källa: SCB.</p>	<p>Ny indikator. Motsvarande uppgifter för grundskolan finns sedan tidigare i Öppna jämförelser – Grundskola.</p>
D7. Invånare 17-24 år som varken studerar eller arbetar, andel (%)	<p>Antal invånare 17-24 år som varken studerar eller arbetar dividerat med totalt antal invånare 17-24 år, multiplicerat med 100. Avser de som är bedömda som ej förvärvsarbetande under november enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) aktuellt år och inte är inskriven på någon form av studie under hösten aktuellt år.</p> <p>Källa: SCB.</p>	<p>Ny indikator.</p>
D8. Kommunen ingår i gymnasieförbund	<p>Kommunen ingår i gymnasieförbund/kommunalförbund. Förbundets namn redovisas för de kommuner som ingår i förbund. För övriga kommuner redovisas ett streck (—).</p> <p>Källa: SCB och Skolverket.</p>	<p>Ny indikator.</p> <p>I årets rapport tar vi för första gången fram uppgifter i vår tabellbilaga om en kommun tillhör ett gymnasieförbund. Ett gymnasieförbund består av ett antal kommuner som har valt att samarbeta med varandra om sin gymnasieorganisation genom att skapa en överkommunal organisation i ett förbund. De skolor som har ett gymnasieförbund som huvudman ingår i redovisningen av uppgifter för kommunala skolor utifrån skolornas lägeskommun. I webbpublicerade tabellbilagan till denna rapport går att filtrera fram och särskilja resultat för kommuner som ingår i gymnasieförbund. Läsåret 2013/14 ingick enligt Skolverkets skolenhetsregister 21 kommuner i 10 gymnasieförbund.</p>

D9. Folkbokförda gymnasieelever i kommunen som gick i..., andel (%)	<p>... Kommunens egen gymnasieskola. Andel av eleverna som är folkbokförda i kommunen som går i den egna kommunens kommunala gymnasieskola eller kommunalförbunds gymnasieskola i kommunen.</p> <p>... Fristående gymnasieskola i den egna kommunen. Andel av eleverna som är folkbokförda i kommunen som går i en fristående gymnasieskola i den egna kommunen.</p> <p>... Kommunal gymnasieskola i annan kommun. Andel av eleverna som är folkbokförda i kommunen som går i annan kommuns kommunala gymnasieskola.</p> <p>... Fristående gymnasieskola i annan kommun. Andel av eleverna som är folkbokförda i kommunen som går i en fristående gymnasieskola i en annan kommun.</p> <p>... Landstingskommunal gymnasieskola. Andel av eleverna som är folkbokförda i kommunen som går i en landstingskommunal gymnasieskola.</p> <p>Källa: SCB och Skolverket (Jämförelsetal).</p>	Ingen förändring från föregående år.
D10. Fördelning av gymnasieelever enligt Gy 2011 per programtyp, andel (%)	<p>Antal elever på högskoleförberedande program enligt Gy 2011 dividerat med antal elever inskrivna i gymnasieskola enligt Gy 2011.</p> <p>Antal elever på yrkesprogram program enligt Gy 2011 dividerat med antal elever inskrivna i gymnasieskola enligt Gy 2011.</p> <p>Antal elever på introduktionsprogram enligt Gy 2011 dividerat med antal elever inskrivna i gymnasieskola enligt Gy 2011.</p> <p>Uppgiften avser elever folkbokförda i kommunen samt läsår, mätt 15 oktober.</p> <p>Källa: SCB och Skolverket (Jämförelsetal).</p>	Ingen förändring från föregående år.
D11. Elever i årskurs 9, genomsnittligt meritvärde (16 ämnen).	<p>Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som har minst ett godkänt ämne. Betygsstegen omvandlas till värdena E=10, D=12.5, C=15, B=17.5 och A=20.</p> <p>Uppgifterna avser elever i kommunala och fristående skolor belägna i kommunen, oavsett hemkommun. Uppgiften avser läsåret 2010/11.</p> <p>Källa: SCB och Skolverket (Siris).</p>	Ingen förändring från föregående år.

Utgående indikatorer

Indikator	Definition	Kommentar
A6	Gymnasieelever som börjat på universitet/högskola inom 3 år efter avslutad gymnasieutbildning.	Utgår. Övergång till högskola och universitet mäts nu enbart två år efter avslutad gymnasieutbildning.
A7	Gymnasieelever som gått över till universitet/högskola direkt efter avslutad gymnasieutbildning.	Utgår. Övergång till högskola och universitet mäts nu enbart två år efter avslutad gymnasieutbildning.
Bakgrundsmått	Inkomst.	Utgår.

Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2015

Öppna jämförelser - Gymnasieskola 2015 är den åttonde rapporten där Sveriges Kommuner och Landsting jämför resultat mellan kommuner för att stimulera till lokala analyser och skolutveckling. Till rapporten hör en webbaserad tabellbilaga. Vår förhoppning är att rapporten ska fungera som ett stöd i kommunernas arbete med att följa upp, utvärdera och utveckla gymnasieskolan.

I årets rapport speglas resultaten för läsåret 2013/14, för den första elevkullen som läst i den reformerade gymnasieskolan. Nytt för årets redovisning av resultatstatistik är att den utgår från två kommunperspektiv, dels som tidigare utifrån elevers hemkommun, dels utifrån resultat för kommunala skolor i respektive kommun. Tillsammans med SCB har vi förbättrat förklaringsgraden i det modellberäknade värde som beskriver hur kommuner presterar utifrån socioekonomiska förutsättningar.

Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Många gymnasieelever går i skolor som drivs av andra huvudmän än den egna hemkommunen. Ett kapitel belyser hur Sigtuna kommun utvecklat rutiner för uppföljning av dess folkbokförda elever som går i andra huvudmäns skolor. I en internationell utblick skriver vi om erfarenhetsutbyte mellan länder i arbetet för att förebygga och hantera avhopp från gymnasieskolan.

ISBN 978-91-7585-307-9